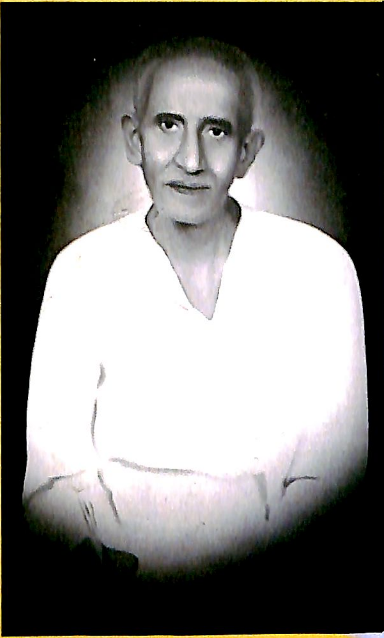
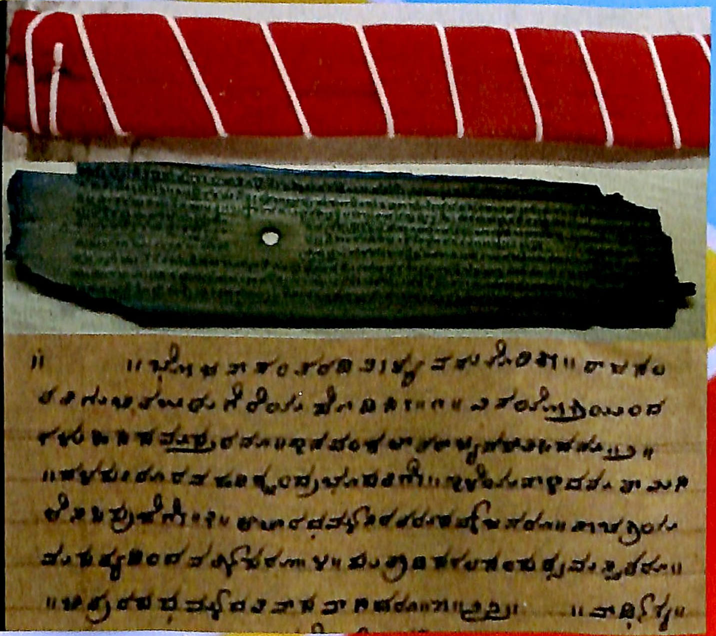
ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಿತ

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಸಂಪುಟ

(ಭಾಗ ಎರಡು)

ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಗಾರುಡಿ
ಮಹೇಂದ್ರ ವಿಜಯ

ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ರಾಮಭಟ್ಟ ವಿರಚಿತ
ಬಿಲ್ಲಹಬ್ಬ ಕಂಸವಧೆ
ರತ್ನಪುರದ ರಾಮ ವಿರಚಿತ
ಮೂಲಕಾಸುರ ಕಾಳಗ

ಸಂಪಾದಕರು:
ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ್

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಫಣಿಗಿರಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಶಿರೂರು

ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಿತ

ಫಣಿಗಿರಿ ಯಕ್ಷಸಂಪುಟ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಫಣಿಗಿರಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ
ಶಿರೂರು, ಬೈಂದೂರು ತಾಲೂಕು
ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ– 576228

'Phanigiri Yaksha Samputa'

(Yakshagana Prasangas composed and collected
by Late Shiroor Phaniyappayya and
Edited by Dr. Kabbinale Vasantha Bharadwaj,
and
Published by Phanigiri Pratishtana, Shiroor,
Udupi Dist. Karnataka-576228.
(Mob: 94483 53910).

Year of Publication: 2023

Pages: 313

Price: Rs. : 300/-

Paper Used : 70 gsm Maplitho

Printed at :
Techfiz Inc.,
60/46/2, 10th B Main,
First Block, Jayanagar, Bengaluru-560011

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ಮೊದಲು ಆಲೋಚಿಸಿದವರು ಮಂಗಳೂರಿನ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನ್ನಿನವರು. ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆ ಶಾಂತಪ್ಪಯ್ಯನವರ 'ರಾವಣದಿಗ್ವಿಜಯ' ಅವರಿಂದ 1848ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಯಿತು. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರಕಾಶಕರು ಯಕ್ಷಗಾನಪ್ರಸಂಗಗಳ 'ಬಾಜಾರುಪ್ರತಿ'ಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಪಾವಂಜೆ ಗುರುರಾವ್ ಅವರು 'ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಾಲಯ'ದ ಮೂಲಕ (1927–2002) ನೂರಾರು ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹಕಾರ್ಯದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೇ ಅವರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸುವ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದವರು. ಅವರ ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಡಂದಲೆ ರಾಮರಾಯರಂತಹ ಕೆಲವು ಮಹನೀಯರು ನೆರವಾದರೆಂಬುದೂ ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೇ ಇಂದು ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ನೂರಾರು ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಕುಕ್ಕಿಲ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಕಟಣೆ 'ಪಾರ್ತಿಸುಬ್ಬನ ಯಕ್ಷಗಾನಗಳು' (1975) ಆಧುನಿಕ ಸಂಪಾದನವಿಧಾನದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ತರ ಹೆಜ್ಜೆ. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ, ಮುಂಬಯಿಯ ಪದವೀಧರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಮಿತಿ, ಉಡುಪಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ, ಮಣೂರಿನ ಸಂಯಮಂ ಪ್ರಕಾಶನ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದಿ|| ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಸಂಸ್ಥಾಪಿತವಾದ 'ಫಣಿಗಿರಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ'ವೂ ಪ್ರಮುಖ ಯಕ್ಷಗಾನಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ 'ಮಾನಸಚರಿತ್ರೆ'ಯಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಮೌಲ್ಯದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಒಂದು ಸಂಪುಟವನ್ನೂ ಹೊರತಂದಿದೆ. ಇದೀಗ ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಗ್ರಹದ ತಾಡವಾಲೆ/ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಪುಟ ರೂಪದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿರುವುದು ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ ವಿಚಾರ. ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿದ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಗಾರುಡಿ' ಮತ್ತು 'ಮಹೇಂದ್ರವಿಜಯ' ಹಾಗೂ ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ರಾಮಭಟ್ಟರ 'ಬಿಲ್ಲಹಬ್ಬ-ಕಂಸವಧೆ' ಮತ್ತು ರತ್ನಪುರದ ರಾಮ ವಿರಚಿತ 'ಮೂಲಕಾಸುರ ಕಾಳಗ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಸಂಪಾದಿತವಾಗಿವೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಗಾರುಡಿ :

ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ (1918–2004) ಯಕ್ಷಗಾನ ಕವಿಯಾಗಿ, ಭಾಗವತರಾಗಿ, ಮೇಳದ ಸಂಚಾಲಕರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅವರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ತಾಡವಾಲೆ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಯಕ್ಷಗಾನ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಚರ್ಚಿತವಾದ 'ಮಾನಸಚರಿತ್ರೆ' ಎಂಬ ಮೂಲಿಕೆ ವೆಂಕಣ್ಣಕವಿಯ ಅಮೂಲ್ಯಪ್ರಸಂಗದ ತಾಡವಾಲೆ ಅವರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲೇ ಲಭಿಸಿರುವುದು ನಾಡಿನ ಭಾಗ್ಯ. ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಹದಿನೈದು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಗಾರುಡಿ' 1963ರಲ್ಲೇ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ರಂಗಪ್ರದರ್ಶನ ಕಂಡಿದೆ. ಚಲನಚಿತ್ರದ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಈ ಪ್ರಸಂಗವು ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಆಖ್ಯಾನಗಳ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಗಾರುಡಿ' ಒಟ್ಟು 203 ಪದ್ಯಗಳಿರುವ ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣ ಪ್ರಸಂಗ. ವಿನೂತನ ಕಥಾಹಂದರ, ಸನ್ನಿವೇಶರಮ್ಯತೆ, ರಸವೈವಿಧ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯಸೌಂದರ್ಯ, ಸುಲಲಿತವಾದ ಪದ್ಯಬಂಧಗಳು ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಹಿರಿಮೆ.

ಕವಿಯು ಸ್ವಯಂ ಭಾಗವತರಾದುದರಿಂದ ಪದ್ಯಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸಮಾಮೇಲನ ಸಮುಚಿತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಒಂದೆರಡು ಉದಾ:

ಯಾರೇ ಭಾಮಿನಿ ಸುಂದರಾಂಗಿ । ಗಜಗಮನೆ ಲತಾಂಗಿ ।
ತೋರೇ ನಿನ್ನಾನನ ಕೋಮಲಾಂಗಿ ॥
ಘೋರ ವಿಪಿನವಿದ । ಸಾರಿದ ಬಗೆಯೇ ।
ನೂರೆಲ್ಲಿದೆ ಮದ । ವಾರಣಗಾಮಿನಿ ॥ ಯಾರೇ ॥ (140)

ಸುಮಕೋಮಲಾಂಗಿ ನಿನ್ನ ನೋಡಿ । ಭ್ರಮೆಗೊಂಡೆನು ಝೋಡಿ ।
ಸುಮಶರನೆನ್ನೊಳ್ ನಿರ್ದಯ ಮಾಡಿ ॥
ಸುಮಬಾಣವನೆದೆ । ಗಮರಿಸಿ ಬಿಡುತಿಹ ।
ನಮಮ ಸಹಿಸೆ ನೀ । ಶಮಿಸೆಲೆ ಮೋದದಿ ॥ ಯಾರೇ ॥ (141)

ಶೃಂಗಾರರಸವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಸುಂದರ ಪದ್ಯಬಂಧವಿದು. ಆದ್ಯಂತಪ್ರಾಸಗಳ ಹೆಣಿಗೆ ಆಪಾತಮಧುರವಾಗಿದೆ.

ವಡಿಯ ಕೈಮುಗಿವೆ ಪರಾಕು । ಧರ್ಮ ।
ದೊಡಿಯರೆನ್ನಯ ನುಡಿಯವಧರಿಸ್ಬೇಕು ॥ ವಡಿಯ ॥ ಪ ॥

ಊರೆಮಗಾಯ್ತು ಬೌ ದೂರ । ನಮ್ಮ ।
ಊರಾಗಾಯ್ಕಂಡ್ ಕಂಡ್ರೆ ಸುತ್ಲು ಸಮ್ದೂರ ॥
ಯಾರೂ ಫಕ್ಕನೆ ಬಪ್ಕೆಯಡಿಯ । ಅಂಥ ।
ಊರಿಂದ ಪೊರಟಿಲ್ಲಿ ಬಂದೆವ್ನಮ್ಮೊಡಿಯಾ ॥ (110)

ಇದೊಂದು ದೇಸಿಯ ಸೊಗಡಿನ ಪದ್ಯ. ಕುಂದಗನ್ನಡದ ಸಹಜಸುಂದರ ವಿಲಾಸವಿಲ್ಲಿದೆ. ವಡಿಯ (ಒಡೆಯ), ಬೌ (ಬಹು), ಆಯ್ಕಂಡ್ (ಇದ್ದುಕೊಂಡು), ಸಮ್ದೂರ (ಸಮುದ್ರ), ಬಪ್ಕೆ (ಬರುವುದಕ್ಕೆ), ಯಡಿಯ (ಅಸಾಧ್ಯ) ಮುಂತಾದ ಪದಸಂಪತ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಪದ್ಯ ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ನೀರು ಪಾಲೆರಕವಾಗಿ ಇರ್ಪಂದದಿ', 'ಶಿರಕೆರೆದಿಹ ನೀರು ಚರಣಕಿಳಿಯದುಂಟೆ' ಮುಂತಾದ ಜನಪದ ನುಡಿರೂಪಗಳೂ ಮುದನೀಡುತ್ತವೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಚಿತ್ರಕವಿತಾಪ್ರಸಕ್ತಿಗೆ ದೀರ್ಘ ಪರಂಪರೆಯೇ ಇದೆ. ದೇವಿದಾಸ, ಹಳೆಮಕ್ಕಿ ರಾಮ, ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ರಾಮ ಭಟ್ಟ, ಮುದ್ದಣ, ಚವರ್ಕಾಡು ಶಂಭುಜೋಯಿಸ, ಕಲ್ಯಾಣಿ ಭೀಮರಾಯ, ಬವುಲಾಡಿ ಹಿರಿಯಣ್ಣ ಹೆಬ್ಬಾರ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳ ಒಗಟಿನಂತಹ ರಚನೆಗಳು

ಯಕ್ಷಗಾನಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪಂಡಿತಮಾನ್ಯಗೊಳಿಸಿವೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಒಂದು ಭಾಮಿನಿಷಟ್ಪದಿಯ ರಚನೆಯೂ 'ಪಾರಿಹಾರಿಕಿ' ಎಂಬ ಚಿತ್ರಕವಿತಾ ಪ್ರಭೇದವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

[ಜ]ನಕಭೂಪತಿಯಣುಗನಾತ್ಮಜ ।
ನನು ರಣದಿ ಕೆಡಹಿದನ ದರ್ಪವ ।
ಘನದಿ ಮುರಿದವನರಸಿಯಯ್ಯನ ಪೆಸರಹುದು ನಿನಗೆ ॥
ಜನಿಸುವರ್ಭಕರಿಂದ ಮುಂದವ ।
ರನು ಸಲಹಿ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಂದದಿ ।
ನಿನಗೆ ನಡೆಯಲಸಾಧ್ಯ ಬಿಡು ಸಾರಿದೆನು ಪಿಂತೆರಳು ॥ (152)

"ಜನಕಭೂಪತಿ ಎಂಬುದು ಕೃತವೀರ್ಯರಾಜನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು. (ಮೂಲದಲ್ಲಿ 'ಸನಕಭೂಪತಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದು ಅರ್ಥದೂರವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣಭಾರತಕೋಶದಲ್ಲಿ 'ಜನಕ'ನೆಂದೂ, ಪುರಾಣನಾಮಚೂಡಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ 'ಧನಕ'ನೆಂದೂ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.) ಜನಕರಾಜನ ಮಗನಾದ ಕೃತವೀರ್ಯನ ಸುಪುತ್ರನೇ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನ. ಅವನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದವನು ಪರಶುರಾಮ. ಆ ಪರಶುರಾಮನನ್ನು ಪರಾಭವಗೊಳಿಸಿದವನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ. ಅವನ ಮಡದಿಯೇ ಸೀತಾದೇವಿ. ಆ ಸೀತೆಯ ತಂದೆಯೇ ಜನಕರಾಜ! ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ನೀನು ಮುಂದೆ 'ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನಕ'ನೆನಿಸುವೆ! ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನನ್ನ ವಾಂಛೆಯಂತೆ ಸಾಕಿಸಲಹುವುದು ನಿನ್ನಿಂದಾಗದು, ಹಿಂದೆ ಹೋಗು" ಎಂದು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾಯಾಮೋಹಿನಿಯ ಮಾತಿದು. 'ನೀನು ಅಪ್ಪನಾಗುವೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ಬಳಸುಮಾತಿನಿಂದ ಹೇಳಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ನುಡಿಬೆಡಗು!

ಹರಿ ಮುರಾಂತಕ ಮುಕುಂದ । ಬಂಧನ ಪರಿ ।
ಹರಿಸೋ ನಂಬಿದೆ ಗೋವಿಂದ ॥
ಹರಿಣಲೋಚನೆಗಾಗಿ ನರ ತರ ।
ಹರಿಸುತಿಹ ಬಂದೀಗ ಭಯ ಪರಿ ।
ಹರಿಸಿ ನಮ್ಮನು ಸಲಹಿ ಕರುಣವ ।
ಹರಿಸು ನಿತ್ಯಾನಂದ ಮಹಿಮನೆ ॥ ಪಾಹಿ ॥ (182)

ಇಲ್ಲಿ 'ಹರಿ' ಶಬ್ದದ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿದೆ. ಅವುಗಳು ವಿಭಿನ್ನಾರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುವಂತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಮಹೇಂದ್ರವಿಜಯ :

ಇದೇ ಕವಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿಯಿದು. ಜನಪದಲೋಕದ ಸಂಕೀರ್ಣಕಥಾ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಈ ಕಥೆಯೂ ಹೊಸಮಾದರಿಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಖ್ಯಕೃತಿ. ಮಲತಾಯಿಯ ಕಾಮವಾಂಛೆ, ಕಟುಕರಿಂದ ಜೀವದಾನ, ಕಾಳಿಕಾಂಬೆಗೆ ನರಬಲಿ, ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಅಜ್ಜಿಯ ರೂಪತಾಳುವುದು, ಭೂತದ ನೆರವು, ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಡುವುದು, ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವು ಮಾತಾಡುವುದು, ಸರ್ಪವು ಮಾನವನಾಗುವುದು, ಶಾಪದಿಂದ ಕಲ್ಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ನಾಯಿಯಾಗುವುದು, ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪೂರ್ವರೂಪಧಾರಣೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಆಶಯಗಳು ಜನಪದಕಥೆಗಳ ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ರಮ್ಯಕಥಾವಸ್ತುಗಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಪದ್ಯಬಂಧಗಳನ್ನೇ ಹೋಲುವ ಸುಂದರ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುವಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಒಲವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ರಾಮಭಟ್ಟ, ಮುದ್ದಣ, ಹಲಸಿನಹಳ್ಳಿ ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಮೂಲ್ಕಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾ:

ಬಾರೊ ಬಾರೋ ನವಮೋಹನಾಂಗ ।
ದೂರದಿ ದಣಿದಂತಿರುವುದು ನಿನ್ನಂಗ ।
ವಿ–ಶ್ರಮಿಸಂತರಂಗ ।
ಪೇ–ಳುವೆನು ಶುಭಾಂಗ ॥ (59)

ನೋಡದೆ ನಿನ್ನನು ಬಲುದಿನವಾಯ್ತು ।
ನೋಡಿದೆನೀಗದಕಾನಂದವಾಯ್ತು ।
ಬೇ–ಸರವೆಲ್ಲ ಹೋಯ್ತು ।
ಮ–ನ್ಮನದಿಚ್ಛೆಯಾಯ್ತು ॥ (61)

ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವರಣಸಂಯೋಜನೆ ಆಹ್ಲಾದಕಾರಿಯಾದುದು. ಇದು ಮುದ್ದಣನ 'ಕುಮಾರವಿಜಯ'ದ "ಮಾತನಾಡೋ ಮಮ ಪ್ರಾಣನಾಥ" ಎಂಬ ಪದ್ಯಬಂಧವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ.

ನೀರೆ ಸುಗುಣೆ ಗಂ । ಭೀರೆ ಸುಧಾಕರ । ಮೋರೆ ಕುಮುದನೇತ್ರೆ ॥
ಮಾರನ ಗಿಣಿವೈ । ಯ್ಯಾರ ಬೆಡಗುನಗೆ । ಬೀರೆ ವಿಮಲಗಾತ್ರೆ ॥
ಯಾರೆಂದರಿಯೆ ವಿ । ಚಾರಿಪೆ ತವಮನ ।
ಕೋರಿಕೆ ಸಲಿಸುವೆ । ಸೂರೆ ನಿನಗೆ ನಾ । ನೀರೆ ॥ (159)

ಬಾ । ಬಾರೆ ಸುಗುಣ । ಪಾರೆ ಮೊಗವ । ದೋರೆ ಭಾಮಿನಿ ॥
ದೂರವಿರಿಸು ಭಯವನಿತ್ತ । ಸೇರೆಕಾಮಿನಿ ॥
ನಿ । ನ್ನಂಗವರಸಿ । ಭಂಗಬಡುತ । ನಂಗಬಾಣದಿ ॥
ತುಂಗಕುಚೆ ಕು । ರಂಗನಯನೆ । ಯಂಗಗಾಣದಿ ॥ (340–341)

ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುದ್ದಣನ 'ಕುಮಾರವಿಜಯ' ಪ್ರಸಂಗದ "ಕುಂದರದನೆ ಪೂರ್ಣೇಂದುವದನೆ" ಮತ್ತು "ಆನಂದಮುಖೀ ಸುಂದರಾಂಗಿ" ಪದ್ಯಗಳ ಧಾಟಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅರಿಸಮಾಸಗಳು ಈ ಕವಿಯ ರಚನೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುವುದುಂಟು. ಉದಾ: ಕಡಲಂಬರೇಶ (ಸಮುದ್ರವಸನೆಯಾದ ಭೂಮಿಯ ಅಧಿಪತಿ–ರಾಜ), ಎಲರಶನ (ಗಾಳಿಯೇ ಆಹಾರವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಹಾವು) ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಳು (ಚ್ಯುತಿ), ತಾಳ (ಕೀಲು), ಕುಕ್ಕರ (ನಾಯಿ), ಬಟ್ಟೆ (ದಾರಿ), ಸವನಿಸು (ಒದಗು), ಹೊಲಬು (ದಾರಿ), ಮೊರೆ (ಆಶ್ರಯ) ಇತ್ಯಾದಿ ನಡುಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ಜೊತೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ಸಮಾಸಪದಗಳನ್ನೂ ಕವಿ ಬಳಸಿರುವುದುಂಟು. ಉದಾ: ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀವದನಾರವಿಂದಮಿಹಿರ, ವಾಸವಮುಖ್ಯದಿವೌಕಸಪೋಷ, ಮತ್ಕುಲಕೀರ್ತಿವೃಕ್ಷ ಕುಠಾರ, ವಿಕ್ರಮಾಂಕಿತ ಗುಣಶರಧಿಗಂಭೀರ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಹಾರ್ಯವೈಭವವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲು ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದೆ. ರಾಜ, ರಾಣಿ, ರಾಜಕುಮಾರ, ರಾಜಕುಮಾರಿ, ಅಡಗೂಳಜ್ಜಿ, ಯಕ್ಷ, ಗಂಧರ್ವ, ರಾಕ್ಷಸ, ರಾಕ್ಷಸಿ, ಭೂತ, ದೇವತೆಗಳು,

ಜೋಯಿಸ, ಚಾರಕರು, ವನಪಾಲಕರು, ಕಟುಕರು ಮುಂತಾದ ವೇಷವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಭವ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಇಡೀರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಇದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಬಿಲ್ಲಹಬ್ಬ–ಕಂಸವಧೆ:

ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ರಾಮಭಟ್ಟ (ಕ್ರಿ. ಶ. 1794–1854) ಕುಂದಾಪುರದ ಸಮೀಪದ ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿಯವರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಲೋಕನಾಥೇಶ್ವರ ದೇಗುಲದ ಅರ್ಚಕ ಸೂರಭಟ್ಟರ ಮಗ. ಅವಧೂತನಂತಿದ್ದ ಆಶುಕವಿ. ಅತಿಕಾಯ ಕಾಳಗ, ಧ್ರುವಚರಿತ್ರೆ, ಲವಕುಶರ ಕಾಳಗ, ದ್ರೌಪದಿಸ್ವಯಂವರ, ಸುಭದ್ರಾಕಲ್ಯಾಣ, ರತಿಕಲ್ಯಾಣ ಮುಂತಾದ (17) ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು. ಇವರ 'ಬಿಲ್ಲಹಬ್ಬ–ಕಂಸವಧೆ' ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರಸಂಗ. ಭಾಷಾಶೈಲಿ, ಛಂದೋಬಂಧ, ಕಾವ್ಯಮೌಲ್ಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಕವಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ರಚನೆ ಎನ್ನಬೇಕು.

ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರದ ಸೊಬಗು:

ಮಕರಕುಂಡಲ ಭೂಷ ಮಾಧುರ್ಯತರಭಾಷ ।
ಶಕಟದಾನವಭಂಗ ಶ್ಯಾಮಳ ಘನಾಂಗ ॥
ಸಕಲ ಜಗದಾಧಾರ ಸಿಂಧುಸಮ ಗಂಭೀರ ।
ಮುಕುರಸಮ ಸುಕಪೋಲ ವರಪೀತ ಚೇಲ (3)

ಥರವಿಡಿದು ಬರುವ ಸುತರಂಗದಿಂ ಸಾಂಗದಿಂ ।
ಚರಿಸುತಿಹ ಮತ್ಸ್ಯಸಂದೋಹದಿಂ ಗ್ರಾಹದಿಂ ।
ಪರಿಪೂತೆ ತಾನೆಂಬ ಪೆಂಪಿನಿಂ ತಂಪಿನಿಂ ವಿವಿಧಜಲಚರಗಳಿಂದ ॥
ಪರಿಮಳಿತ ಕುಸುಮ ಫಲಭಾರದಿಂ ಕೀರದಿಂ ।
ಮೆರೆವ ನಾನಾವಿಧದ ತರುಗಳಿಂ ಹರಿಗಳಿಂ ।
ಪರಿಶೋಭಿಪುಭಯಪ್ರತೀರದಿಂ ಸ್ವೈರದಿಂದಿಹ ರವಿಜೆಯಂ ಕಂಡರು (172)

ಇಲ್ಲಿಯ ಒಳಪ್ರಾಸಗಳ ಚೆಲುವು ಗಮನಾರ್ಹ. ಲಾಟಾನುಪ್ರಾಸಗಳಿರುವ ಇಂತಹ ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ.

ವರ್ಣನೆಗಳು :

ಭಯದಿ ಕಂಸಂಗಖಿಳ ಜಗ ಹರಿ ।
ಮಯವೆನಿಸಿ ತೋರಿತ್ತು ಮೇಣ್ ಸರ ।
ಸಿಯಲಿ ಪಂಕಜವರಳ್ದುದಳಿಮಕರಂದ ವಾರಿಯಲಿ ॥
ಪ್ರಿಯದೊಳಘಮರುಷಣವ ಗೈದುದು ।
ನಯಸರದಿ ಕೋಗಿಲೆಗಳುಲಿದುದು ।
ನಯನಗೋಚರನಾದನಿನನವನೀಶ ಕೇಳೆಂದ ॥ (310)

ಇದೊಂದು ಸುಂದರ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ವರ್ಣನೆ. "ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ತಾವರೆಗಳು ಅರಳಿದವು. ದುಂಬಿಗಳು ಮಕರಂದದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಘಮರ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದವು. ಕೋಗಿಲೆಗಳು ಇಂಪಾಗಿ ಕೂಗಿದವು. ಆಗ ಸೂರ್ಯನು ಮೂಡಿದನು." ಇಲ್ಲಿ 'ಅಘಮರ್ಷಣ'ವೆಂದರೆ ಪಾಪಪರಿಮಾರ್ಜನೆಯ ಮಂತ್ರವಿಧಿ. ದುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರವನ್ನು ಮಂತ್ರಘೋಷದೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿದುದು ಒಂದು ಸೌಂದರ್ಯವಾದರೆ, ಕಂಸನ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ ಒದಗಿಬಂದಿದೆ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಧ್ವನಿಯೂ ಇಲ್ಲಿದೆ!

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವನ್ನು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಪರಿಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ:

ಮನೆಗೆ ಪೋಗಲ್ಕನ್ನೆಗಂ ಮಿಸುನಿವೆಟ್ಟಮಂ ।
ತನಗೆ ನಿಚ್ಚಂ ಸುತ್ತುವೀ ದುಃಖ ತೀರದೆಂ ।
ದೆನುತ ಮುನಿಸಂದಳೆದು ಪಶ್ಚಿಮಾಚಲದಿಂದಲಿನನಿಳಿದನಂಬುನಿಧಿಗೆ (72)

"ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ತನಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೈಯುವ ಸಂಕಷ್ಟ ಬೇಡವೆಂದು ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡ ಸೂರ್ಯ ಪಡುವಣಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಇಳಿದ"ನೆಂಬ ಮಾತು ಮನೋಹರವಾದುದು. (ಕನಕದಾಸರ ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಾತಿದೆ. "ಮೇರುಪರ್ವತವ ಸುತ್ತುವ ಭಾರ ತನಗಿರ್ದು ತೀರುವುದಿಲ್ಲೆಂದು ಸೂರ್ಯ; ವಾರುವರಥಗೂಡಿ ಪಡುವೆಟ್ಟ ಶಿಖರದಿ ನೀರೊಟ್ಟಿಲೊಳು ಬಿದ್ದ ಮುದದಿ" – 18–3).

ಕಾಲಂದುಗೆಯನು ಕರದೊಳ್ । ಕೆಲ ।
ರೋಲೆಯ ಬೆರಳ್ಗಳೊಳ್ ಕಡಗವ ಕಿವಿಯೊಳ್ ॥
ಲೀಲೆಯೊಳಿಟ್ಟು ಚಚ್ಚರದೊಳ್ । ಶ್ರೀ ।
ಲೋಲನ ಮುಖಕಮಲವ ಕಾಂಬ ಭರದೊಳ್ ॥ (221)

ಮಥುರಾನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಲೆಳಸಿದ ಹೆಂಗಸರ ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಲ್ಲಿದೆ! "ಕಾಲಿಗೆ ಧರಿಸುವ ಗೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕೈಗೆ ಇಟ್ಟರಂತೆ! ಓಲೆಗಳನ್ನು ಬೆರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರಂತೆ! ಕೈಬಳೆಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡರಂತೆ!" ಇದೇ ತೆರನಾದ ವರ್ಣನೆ ಮುದ್ದಣಕವಿಯ ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದಲ್ಲೂ ("ಪಸುರೆಲೆಯ ಬೆಲ್ಲವತ್ತಂಗೆತ್ತು: 4–13) ಬರುತ್ತದೆ.

ಭ್ರಮರ ಬಾಲಹಿಮಾಂಶು ಕಾರ್ಮುಕ ಕುಮುದ ಸ್ಫುಟ ತಿಲಕುಸುಮವೋ ॥
ಪ್ರಮದೆಯಳ ಕುಂತಳ ಲಲಾಟ ಭ್ರೂ ನಯನ ನಾಸಿಕವೊ ಮೇಣ್ ।
ಕಮಲ ಕಾಂಚನಕಲಶ ಪುಳಿನವೊ ಮುಖ ಪಯೋಧರ ಜಘನವೋ ।
ಭ್ರಮೆಯಗೊಳಿಪುದಿದೆಂಬಿನಿಂ ಕಣ್ಗೆಸೆದಳಾ ಸೀಮಂತಿನಿ ॥ (264)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ತ್ರಿವಕ್ರೆಯಾಗಿದ್ದ ಕುಬ್ಜೆಯು ಅಪೂರ್ವ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. "ಕುಬ್ಜೆಯ ಮುಂಗುರುಳು, ಹಣೆ, ಹುಬ್ಬು, ಕಣ್ಣು, ಮೂಗುಗಳು ದುಂಬಿಯೋ, ಚಂದ್ರನೋ, ಬಿಲ್ಲೋ, ನೈದಿಲೆಯೋ, ತಿಲಪುಷ್ಪವೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾದವು! ಅವಳ ಮುಖ, ಸ್ತನ, ಜಘನಗಳು ತಾವರೆ, ಬಂಗಾರದ ಕಲಶ, ಮರಳದಿನ್ನೆಗಳೋ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದವು!" ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಇದೊಂದು ಅನನ್ಯಚಿತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮಾನ ಮತ್ತು ಉಪಮೇಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಾನುಗತಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಕವಿಪ್ರತಿಭೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ದೇಸಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಉದಾ: 'ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಕ್ಕೆ ಮುಸುಡು ಕಂದುವುದೆ', 'ಕಳಿಲೆಯುಗುರಿಂದ ಮುರಿದಂತೆ ಲಳಿಗೆಯಾದ ಮೇಲಂಜುವದೆ', 'ಎಳೆಯ ನಾಗನ ವಿಷವು ನೋಡಲೆಳತಾಗುವದೆ', 'ಸಿಂಗವಾನೆಗೆ ಬೆದರಿನಡೆವುದೆ ಸಾರಂಗಕಂಜಿ ಪೆರ್ಬುಲಿಯು ಬಿಡುವುದೆ' ಇತ್ಯಾದಿ. 'ಬಳಿಕ ಫಲದಾಸೆಯೊಳು ಸುಮವ

ಮೀರ್ವಂತೆ', 'ಜಗತಿಯೆಂಬಂಗನೆಯ ನಗೆಮೋಗವಿದೆಂಬಂತೆ', 'ಗಾಳಿ ಬೆಂಬಲವಾದ ಶಿಖಿಯವೋಲ್', 'ಸಂದ ಪುಣ್ಯದ ತಾರೆಗಳು ನಭದಿಂದ ಬೀಳ್ವಂತೆ', 'ವಾರಿನಿಧಿ ದೆಸೆದಪ್ಪಿಯೊಂದೇ ಬಾರಿ ಬಹುದೆಂಬಂತೆ' ಮುಂತಾದ ಉಪಮೆಗಳೂ ಮನನೀಯ.

ಕಂಗಳೊಳಂ ಕಮಲಾಂಬಕ ।
ನಂಗಸುಧಾರಸವನೀಂಟುತಂ ಜನರಾಗಳ್ ॥
ಹಿಂಗದೆ ತೀವಿದ ಹರುಷದಿ ।
ಹೊಂಗುತ ಸುಖವಾರ್ಧಿಯೊಳಗೆ ಮುಳುಗುತ ನುಡಿದರ್ ॥ (341)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ 'ಅಂಗಸುಧಾರಸ'ವನ್ನು ಜನರು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೇ ಕುಡಿದರಂತೆ! ಅದು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಿ 'ಸುಖವಾರ್ಧಿ'ಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರಂತೆ! ಕಮಲದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನ ಚೆಲುವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೇ ಕುಡಿದರೆಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಡಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ರೂಪಕಾಲಂಕಾರವೂ ಕಮನೀಯ ಕಾವ್ಯದ ಕಾಣ್ಕೆಯಾಗಿದೆ.

'ಇನಜನೂರಿಗುಂಬಳಿಯನು ಬಿಡುವೆವೆಂದರು' (285) ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ವಕ್ರೋಕ್ತಿವಿಲಾಸ ದೊಡ್ಡದು. 'ಹಾರುವರು ಮಂತ್ರದಕ್ಷತೆಯ ಬಿತ್ತಿದರು' (417), 'ಸುಮ್ಮಾನದ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿಯನು' (421), 'ನೆತ್ತಿಯೊಳ್ಮಡಿದೆನು ಹಸ್ತದಂಜಲಿಯ' (186) ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಕವಿಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. 'ಪದಹತಿಗೆ ಧರೆಯ ಬಲಿಸದನವನು ಪೊಗಿಸುತ್ತ (76) ಎಂಬುದು ಕೇಶಿದಾನವನ ಭಯಂಕರ ಹೆಜ್ಜೆಗತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸುವ ರೀತಿ. ಅವನು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟಾಗ ಭೂಮಿಯೇ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಕುಸಿಯಿತು ಎಂಬುದು ಕವಿಯ ವಿವಕ್ಷೆ.

ಭಾಷಾಪ್ರಯೋಗ:

ಏವೆ (ಏನು ಮಾಡುವೆ), ಹೊಳಲೊಪ್ಪ (ಪುರದ ಚೆಲುವು), ಗಳಹು (ಒದರು), ನಿಗುಚು (ಮೇಲೆತ್ತು), ಬಿನುಗು (ಕ್ಷುದ್ರ) ಮುಂತಾದ ನಡುಗನ್ನಡ ಪದಗಳು ಯಕ್ಷಗಾನಶೈಲಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಉದಾ:

'ಸೈರಂಧ್ರಿಗೊಲಿದಿತ್ತ ಭಾಷೆಯ ತಿದ್ದಿ' (438) ಎಂಬುದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಯೋಗ. ಇಲ್ಲಿ 'ತಿದ್ದು'ವುದೆಂದರೆ 'ತೀರ್ಚು' ಅಥವಾ 'ಮುಗಿಸು' ಎಂಬರ್ಥ. ('ತಿದ್ದಿತೇ ಭವದೀಯ ಕರ್ಣದ ಹೊದ್ದಿಗೆ'– ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ: 2–6–25) ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿದನೆಂಬುದು ಭಾವಾರ್ಥ. ಕುಬ್ಜೆಯ ವಕ್ರತೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಿದ ಭಗವಂತ ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ತಿದ್ದಿಬಿಟ್ಟ!

ಬಹೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಮುದದಿ । ಪರಿವಾರ ।
ಸಹಿತಲಿ ನಿರಾಲಸ್ಯದಿ ॥
ವಿಹಿತವ್ಯೆ ನೀ ಪೇಳ್ದುದು । ಶರಣುಗಳ ।
ಗೃಹದೊಳಾರೋಗಿಸುವುದು ॥ (201)

ಇದು ಅಕ್ರೂರನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ. ಇಲ್ಲಿಯ 'ಶರಣುಗಳ' ಎಂಬ ಪದಪ್ರಯೋಗ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ವಂದನಾರ್ಥದ 'ಶರಣು' ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿನಿರ್ವೇದನೆಯ ಜೊತೆಗೆ 'ನೈವೇದ್ಯ/ಆತಿಥ್ಯ' ಎಂಬ ಅರ್ಥಧ್ವನಿಯನ್ನೂ ಪಡಿಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ!

ಛಂದಸ್ಸು:

ಯಕ್ಷಗಾನಛಂದಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ಮಾದರಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಕವಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ–ತ್ರಿವುಡೆ, ಭೈರವಿ–ತ್ರಿವುಡೆ, ಕಾಂಭೋದಿ–ಝಂಪೆ, ಭೈರವಿ–ರಝಂಪೆ, ಶಂಕರಾಭರಣ–ಅಷ್ಟ, ಕೇದಾರಗೌಳ–ಅಷ್ಟ, ಆರ್ಯಾಸವಾಯಿ–ಏಕ, ಮುಖಾರಿ–ಏಕ, ಭೈರವಿ–ಏಕ, ಶಂಕರಾಭರಣ–ಮಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಛಂದೋಬಂಧಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಂಗತ್ಯ, ದ್ವಿಪದಿ, ಕಂದಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಮಿನಿ, ವಾರ್ಧಕಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಶರ, ಕುಸುಮ, ಭೋಗ ಷಟ್ಪದಿಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತ, ಚಂಪಕಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತವನ್ನು 'ಗಜವಿಕ್ರೀಡಿತ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ 'ತಾರಾವಳಿವೃತ್ತ–ದಂಡಕ' ಎಂಬ (385) ಛಂದೋಬಂಧವನ್ನು ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸಾಲುಗಳ ಈ ತಾರಾವಳಿ ಛಂದಸ್ಸು ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ

ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರ ಪ್ರಾಸವಿರುವ ಎರಡು ವಿಷ್ಣುಗಣಗಳ ಬಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ದಂಡಕವೆಂದು ಕರೆದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. (ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ತಾರಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ 27 ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪಾದಗಳಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಷ್ಣುಗಣಗಳಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ನೋಡಿ: ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ– ಛಂದೋತರಂಗ, ಪುಟ 270)

'ಕಕ್ಕುಭ' ಎಂಬ (192) ಛಂದಸ್ಸಿನ ಸೂಚನೆಯಿದೆಯಾದರೂ ಅದು 'ಕಕುಪ್/ಕಕುಭ್' ಎಂಬ ವೈದಿಕಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಹೋಲುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ 'ದಶಾವತಾರ' ಕೀರ್ತನೆಯೊಂದು (342) ಯಕ್ಷಗಾನ ಮತ್ತು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿದೆ.

ಮೂಲಕಾಸುರ ಕಾಳಗ:

ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಕವಿ ರತ್ನಪುರದ ರಾಮ. 'ತಾಮ್ರಧ್ವಜ ಕಾಳಗ' ಮತ್ತು 'ಮೂಲಕಾಸುರ ಕಾಳಗ' ಎರಡೂ ಇವನ ಕೃತಿಗಳು. ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೋಯಿಡಾ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿವಪುರದವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಅವನ 'ಮೂಲಕಾಸುರ ಕಾಳಗ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಕವಿಮುದ್ರಿಕೆ ಹೀಗಿದೆ:

ಧರೆಯೊಳು ಶತ್ರುತ್ಕರೀಪುರಮಧ್ಯವಾಸಿ ಭೂ ।
ಸುರಕುಲೋತ್ಪನ್ನ ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರಭವ ಮನೋ ।
ಹರ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ ಸುಪುತ್ರ ಶಂಕರನ ಕುಲಸತಿ ಸರಸ್ವತಿಸೂನು ನಾ ॥
ಪರಮಗುರುವರ್ಯ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಂಘ್ರಿಪಂ ।
ಕರುಹದೊಲವಿಂದ ವಿರಚಿಸಿದೆನೀ ಕಾವ್ಯಮಂ ।
ತರಳ ರಾಮನ ಬಾಲಭಾಷಿತವನುದ್ಧರಿಸಿ ಸುಜನರೊಲಿದಾಲಿಸುವುದು ॥ (335)

ಇದರ ಅರ್ಥ: "ರತ್ನಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲದ ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದ ತಿರುಮಲನ ಸುಪುತ್ರನಾದ ಶಂಕರನ ಮಡದಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯ ಮಗನಾದ ರಾಮನು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಬಾಲಭಾಷಿತವನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಸುವುದು" ಎಂದು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ನಾಂದಿಯಲ್ಲಿ 'ರತ್ನಪುರದ ವೆಂಕಟೇಶ'

ಮತ್ತು 'ಬೆಪ್ಪಳಿನಿಲಯದ ಗೋಪೀನಾಥ'ನ ಸ್ಮರಣೆಯಿದೆ. ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರಸಂಗದ ತಾಡವಾಲೆಯ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1691) ಆಧಾರದಿಂದ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗವೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂಲಕಾಸುರ ಕಾಳಗದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿಗೆ ಮೂಲ ಯಾವುದೆಂದು ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕುಶನು ದರ್ಭೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನೆಂಬ ಜನ್ಮವೃತ್ತಾಂತವು ಜನಪದ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಋಣಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕುಶನು ಅಯೋನಿಜನಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮೂಲಕಾಸುರನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದನೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಕಥೆಯ ವಿಶೇಷತೆ.

ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ರಾವಣವಧಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗುವುದು ಪ್ರಸಂಗದ ಪೂರ್ವಭಾಗವಾದರೆ, ರಾವಣಪುತ್ರನಾದ ಮೂಲಕಾಸುರನು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಲಂಕೆಯಿಂದ ಓಡಿಸುವುದು, ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಮಾಡುವುದು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದು, ಕೊನೆಗೆ ಕುಶನಿಂದ ಸಾಯುವುದು ಉತ್ತರಭಾಗವಾಗಿ ರಂಗದಲ್ಲಿ ರಂಜಿಸುತ್ತದೆ. (ರಾವಣನಿಗೆ ಮೂಲಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರಿಷ್ಟಸೂಚಕನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಮೂಲಕನೆಂಬವನನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಕಥಾಹಂದರ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಭಿನೀತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.) ಪರಿಚಿತವಲ್ಲದ ಕಥೆ, ಸಂವಾದದ ಸೊಬಗು, ಯುದ್ಧದೃಶ್ಯಗಳು ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ವಿಶೇಷತೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಮನೋಹರತೆಯೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಗಳು ಅನುಪ್ರಾಸವೈಭವದಿಂದ ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಒಂದೆರಡು ಉದಾ:

ಸರಸಿಜಾದಳನೇತ್ರೆ ಲಲಿತಮಂಗಳಗಾತ್ರೆ ।
ಮೆರೆವ ಮುಕುರಕಪೋಲೆ ಮಧುಪಕುಂತಳಜಾಲೆ ।
ಮಿರುಪ ಮಂಜುಳಭಾಸೆ ಮುಕುಳಚಂಪಕನಾಸೆ ಶಶಿವದನೆ ಕುಂದರದನೆ॥
ಸರಸಗುಣಸಂಪನ್ನೆ ಕಾಮಿನೀಕುಲರನ್ನೆ ।
ಉರಗಸನ್ನಿಭವೇಣಿ ಮಧುರಕೋಕಿಲವಾಣಿ ।
ನಿರುಪಮ ಮಹೀಜಾತೆ ಮುದದಿ ತ್ರಿಜಗನ್ಮಾತೆ ಮಣಿಪರಿಸ್ತುತೆಯಾದಳು ॥ (33)

ಕುಸುಮ ಫಲಭಾರದಿಂದಳಿಯ ಝೇಂಕಾರದಿಂ ।
ಲಸದುತ್ತ್ರವಾಳದಿಂ ಶುಕಪಿಕ ಮರಾಳದಿಂ ।
ಶ್ವಸನ ದಾಳಿಂಬದಿಂ ವಟ ಶಮಿ ಕದಂಬದಿಂ ಪೂಗಪುನ್ನಾಗದಿಂದ ॥
ಕಿಸಲಯ ಮರೀಚಿಯಿಂದಪರಿಮಿತ ವೀಚಿಯಿಂ ।
ದೆಸೆವ ಕಾಸಾರದಿಂದಮಲಪಯಪೂರದಿಂ ।
ಬಿಸಜಸುಮಗಂಪಿನಿಂ ಶ್ರಮಗಳವತಂಪಿನಿಂದೆಸೆದಿರ್ದವಾ ವನಗಳು ॥ (129)

ಪೆಗಲೊಳೇರಿಸಿದ ನವ ತೂಣದಿಂ ಬಾಣದಿಂ ।
ಬಗೆಬಗೆಯ ವಾದ್ಯಗಳ ಘೋಷದಿಂ ತೋಷದಿಂ ।
ದೃಗುಯುಗದೊಳೊಗೆವ ಕೂರ್ಗಿಡಿಗಳಿಂದಡಿಗಳಿಂ ಪೊಡವಿ ಕಂಪಿಸುತಿರಲ್ಕೆ ॥
ಸಗರಾನ್ವಯನ ಕೃಪೆಯ ಬಲದಿಂದ ಛಲದಿಂದ ।
ಮೃಗರಾಜರವ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಕ್ರಮದಿಂದ ।
ಸುಗದಾಸಿ ಪರಶು ತೋಮರದಿಂದ ಭರದಿಂದ ಪೊರಮಟ್ಟುದಾ ವಾಹಿನಿ ॥ (144)

ಈ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಟಾನುಪ್ರಾಸದ ಸೊಬಗಿದೆ. ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಪ್ರಾಸರೂಪಕ್ಕೂ, ಅನಂತರದ ಷಟ್ಪದಿಯ ಪ್ರಾಸರೂಪಕ್ಕೂ ಅಂತರವಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಾಸಶಬ್ದಗಳು ನಾದಮನೋಹರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದನ್ನು ರಸಜ್ಞರು ಬಲ್ಲರು.

ಶ್ರೀರಾಮನ ಆಡಳಿತದ ಸುಖಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಎರಡು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಗಳು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದವುಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೆಡುಕುಗಳಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಒಳಿತಿನ ಸರಣಿಯೇ ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುವ ಕವಿಕೌಶಲಗಳು.

ಜಂತುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದಯವಿಲ್ಲ ಭಯವಿಲ್ಲ ।
ಚಿಂತೆ ನಿಷ್ಠೂರಘರ್ಷಣವಿಲ್ಲ ಋಣವಿಲ್ಲ ।
ಸ್ವಂತದೊಳಜಸ್ರ ಚಂಚಲವಿಲ್ಲ ಛಲವಿಲ್ಲ ವರ್ಣಸಂಕರಗಳಿಲ್ಲ ॥
ಸಂತತಂ ದುಃಖದುಷ್ಕೃತಿಯಿಲ್ಲ ಖತಿಯಿಲ್ಲ ।
ಕ್ರಂತನವ್ಯಾಧಿಸಂಕಟವಿಲ್ಲ ಸಟೆಯಿಲ್ಲ ।
ಕಂತುಶರದುರುಬೆಗಾಸ್ಪದವಿಲ್ಲ ಮದವಿಲ್ಲ ಕೃತಬಂಧನಂಗಳಿಲ್ಲ ॥ (78)

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಮಯ ಪುಣ್ಯಮಯ ।
ಎಲ್ಲಿಯುಂ ನಡೆವ ಸತ್ಕರ್ಮಮಯ ಧರ್ಮಮಯ ।
ಎಲ್ಲಿಯುಂ ಹರಿಕಥಾನಾದಮಯ ವೇದಮಯ ವಿಪ್ರಸಂತರ್ಪಣೆಗಳು ॥
ಎಲ್ಲಿಯುಂ ಸರ್ವದಾರೋಗ್ಯಮಯ ಭಾಗ್ಯಮಯ ।
ವೆಲ್ಲಿಯುಂ ಶಮೆ ದಮೆ ವಿಭೂತಿಮಯ ನೀತಿಮಯ ।
ಎಲ್ಲಿಯುಂ ಶೋಭಿಪಾರಾಮಮಯ ಹೇಮಮಯವಾದುದಾ ರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗೆ ॥ (79)

ಈ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲೂ ವ್ಯಂಜನಸಮತೆಯ ಅಲಂಕಾರವಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅರ್ಥಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿದೆ.

ಛಂದಸ್ಸು :

ಈ ಕವಿಯು ಬಳಸಿದ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಛಂದೋಬಂಧಗಳು ಪ್ರಸಂಗದ ರಸಾಭಿವ್ಯಂಜನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಸೃಜನಶೀಲವಾದ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದುರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಉದಾ:

ಮಾನಿನಿ ಕೇಳೇನಿದು ಪೇಳ್ ತಿಳಿಯದು ॥ ಪ ॥

ಸತಿಯ ಪುರುಷ ಕೂಡದೆ । ಸುತರು ಬೇಕೆನ್ನದೆ ।
ಕ್ಷಿತಿಗೆ ಜನಿಸಲಪ್ಪುದೇ । ಮ । ನ್ಮತಿಗೆ ಸಂಶಯವಿದೆ ॥

ಖಳನ ಸಂಗರದಲ್ಲಿ । ಒಲವನಂಬರದಲ್ಲಿ ।
ಒಲಿದುಸುರ್ದ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ । ನಾ । ತಿಳಿದೆನಾ ದಿನದಲ್ಲಿ ॥ (318–319)

ಈ ಪದ್ಯದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಮಾತ್ರೆಗಳ 'ವರಣ' ಸಂಯೋಜನೆ ಅನ್ಯತ್ರ ಕಂಡುಬಾರದ ವಿಶೇಷಾಂಶ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ 'ನೀಲಾಂಬರಿ–ರೂಪಕ'ದ ಛಂದೋಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆರುಮಾತ್ರೆಯ ಗಣವಿನ್ಯಾಸವಿದ್ದು ವಿಳಂಬಗತಿಯ ಗಾಯನಕ್ಕೆ ಮುದನೀಡುತ್ತದೆ. ವಿಷಮಪಾದಗಳಲ್ಲಿ '6+6+6+6' ಮತ್ತು ಸಮಪಾದಗಳಲ್ಲಿ '6+6+6+3' ಎಂಬ ವಿನ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಅಂಶಲಯಛಂದಸ್ಸಿನ 'ಮದನವತಿ'ಯ ಮಾತ್ರಾತ್ಮಕ ವಿನ್ಯಾಸ ಎಂಬುದನ್ನು

ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಕೆಲವೆಡೆ '6+4+4' ಎಂಬ ಧ್ರುವತಾಳದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಗತಿಭಂಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ:

ಪಾವನ ಮುನಿ/ ವಂಶೋದ್ಭವ / ರಾವಣನುದ/ ರದಿ ಜನಿಸಿದೆ /
ನೀ ವನದಲಿ / ಬದುಕಿದೆ ವನ / ದೇವತೆಯರ / ದಯದಿ ॥
ದೇವಾರಾ / ತಿಯು ವಿಪಿನಕೆ / ಪಾವಕನಾ / ದೆನೆ ಶಿವಶಿವ /
ಭೂವಳಯದಿ / ಶಾಲೂರನ / ತೆರದಲಿ / ಜೀವಿಸಿ ಫಲ / ವೇನು ॥ (100)

ಕುಲಕಂಟಕ / ನೆನಿಸಿದೆ ಜಗ / ದೊಳಗಿದನರಿ / ಯದೆ ವ್ಯರ್ಥದಿ /
ಸಲೆ ನಿಂದೆಗೆ / ಗುರಿಯಾ / ದೆನೆ ರಣ / ದೊಳಗಳಿದರೆ / ಬಂಧುಗಳು /
ನೆಲನಾಸೆಗೆ / ತನ್ನಣ್ಣನ / ಕೊಲಿಸಿದ ಕಿರಿ / ಯಪ್ಪನು / ಪಾಪದ /
ಕೆಲಸವಿದೆಂ / ದುಳಿಯದೆ / ವೈರಿಗ / ಳೊಳಗಾಗದೆ / ತಾನು ॥ (101)

ಭಾಷೆ :
ಅಮಮ ಭೋರೆಂದುರಿ ಧಡಾಳಿಸಲ್ ತೆಗೆದೆಚ್ಚ ।
ಸುಮತಿ ಕೈಕಾತ್ಮಜನ ಪೇರುರಕೆ ತಾಗಿದುದು ।
ನಿಮಿಷಾರ್ಧದೊಳ್ ಬಟ್ಟೆದೆಗೆಯಲ್ಕೆ ಬೆನ್ನೊಳಗೆ ಧರಣಿಗಂ ಪಸೆಗೈದನು ॥(230)

ಇಲ್ಲಿ 'ಬಟ್ಟೆದೆಗೆಯುವುದು' ಎಂದರೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರ್ಥ. 'ಬೆನ್ನೊಳಗೆ' ಎಂದರೆ ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ಆಡುನುಡಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಯೋಗ. ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ 'ಅದರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಂದೆ', 'ಅದಾದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ತಂದರು' ಮುಂತಾದೆಡೆ 'ವಿಳಂಬಿಸದೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. 'ಧರಣಿಗಂ ಪಸೆಗೈದನು' ಎಂದರೆ 'ಭೂಮಿಗೆ ತಂಪನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದನು' ಎಂದರ್ಥ. ಅಪರಿಚಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ಭರತನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಶರವು ತಾಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಓಡಿಹೋದನು ಮತ್ತು ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಂಪುಗೊಳಿಸಿದನು" ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಂವಾದವಿಶೇಷತೆಗಳು ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಗಮನಸೆಳೆಯುವಂತಿವೆ. 'ಸೀತಾ-ರಾಮ ಸಂವಾದ', 'ಶಿವ-ರಾಮ ಸಂವಾದ', 'ಮೂಲಕ-ನಾರದ ಸಂವಾದ'ಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಪರಶಿವನು ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ತಾತ್ತ್ವಿಕಚಿಂತನೆಗೆ ಇಂಬುನೀಡುತ್ತವೆ.

ಮೇದಿನೀಶತಿಲಕ ನಮ್ಮೊಳ । ಭೇದಗೊಂಡ ತನುವಿಗೀ ಸ ।
ಮಾಧಿಯೆಂಬುದೊಂದು ಬರಿವಿ । ನೋದ ಬಳಲಿಕೆ ॥
ಸಾಧುಗುಣಸುಶೀಲ ನಿರಪ । ವಾದಿ ನಿನ್ನ ಮನದಿ ಬಯಕೆ ।
ಯಾದುದೆಂತೆನುತ್ತಲಭವ । ಮೋದದಿಂದ ಕರವ ಪಿಡಿದ ॥ (304)

ವಾರಿಯೊಳಗೆ ಕೆಡೆದು । ತೋಯನು ।
ದಾರ ವಾಯು ಬಡಿದು ॥ ಒಣಗಿಸ ।
ಲಾರದಗ್ನಿವಿಡಿದು ॥ ದಹಿಸನು ।
ಬೇರೆ ಶರದಿ ಕಡಿದು ॥ ಕೊಲ್ಲುವ ।
ರಾರು ನೋಡು ನಿರವಯ ನಿಶ್ರೇಯನ ।
ತೋರಿ ತೋರಿದಾದ್ಯಂತರಹಿತನೆಂತಹ ॥ (309)

ಇಲ್ಲಿರುವ 'ಶಿವ-ರಾಮ ಸಂವಾದ'ದಲ್ಲಿ ಹರಿ-ಹರರು ಸ್ವಯಂ ಅಭಿನ್ನರಾಗಿದ್ದೂ, "ಸಮಾಧಿಯೆಂಬುದೊಂದು ಬರಿವಿನೋದ ಬಳಲಿಕೆ" ಎಂಬ ವಿಚಾರದೀಪ್ತಿಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗೀತೋಪನಿಷತ್ತಿನ "ನೈನಂ ಛಿಂದಂತಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ" 2-23) ಮುಂತಾದ ಚಿಂತನೆಗಳು ಮಡುಗಟ್ಟಿವೆ. ತಾಳಮದ್ದಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗ ಹೆಚ್ಚು ರಂಜಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೈಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಪಾಠಾಂತರಗಳ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲ. ಗಣನ್ಯೂನತೆ/ಪಾದನ್ಯೂನತೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಊಹಾಪಠ್ಯವನ್ನು ಚೌಕಕಂಸದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ : 2-175, 3-228, 3-346, 3-413, 4-6, 4-65, 4-123, 4-162, 4-252, 4-308, 4-310 ಇತ್ಯಾದಿ.

* * * * *

ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಸಂಪುಟವು ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಫಣಿಗಿರಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ'ದ ಶ್ರೀ ಉಮೇಶ ಶಿರೂರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಿತ್ರರ ಕಾರ್ಯ ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹವಾದುದು. ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವಶುಭವನ್ನು ಹಾರಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದಿನಾಂಕ 15.10.2023
ನವರಾತ್ರಿ

ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ
ಚರವಾಣಿ : 99450 55534

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ಯಕ್ಷಗಾನಕವಿ ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಕುಟುಂಬಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ 'ಫಣಿಗಿರಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಶಿರೂರು' ವತಿಯಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ ಆರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಲೋಕದ ಅಪರೂಪದ ಕೃತಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೂಲಿಕೆ ವೆಂಕಣ್ಣಕವಿಯ ಮಾನಸಚರಿತ್ರೆ ಪ್ರಸಂಗ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ 'ಪಾರ್ತಿಸುಬ್ಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಪುರಸ್ಕೃತರೂ ಆದ ಡಾ.ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಫಣಿಗಿರಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಈ ವರ್ಷ ಕೂಡ ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಿತ ಪ್ರಸಂಗ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆಯವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಗಾರುಡಿ' ಮತ್ತು 'ಮಹೇಂದ್ರವಿಜಯ' ಪ್ರಸಂಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವರು ತಾಳೆಗರಿ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ರಾಮಭಟ್ಟ ವಿರಚಿತ 'ಬಿಲ್ಲಹಬ್ಬ-ಕಂಸವಧೆ', ಮತ್ತು ರತ್ನಪುರದ ರಾಮಕವಿ ವಿರಚಿತ 'ಮೂಲಕಾಸುರ ಕಾಳಗ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ರಾಮಭಟ್ಟರ 'ಬಿಲ್ಲಹಬ್ಬ-ಕಂಸವಧೆ', ರತ್ನಪುರದ ರಾಮಕವಿಯ 'ಮೂಲಕಾಸುರ ಕಾಳಗ' ಎರಡೂ ಬಹಳ ಅಪರೂಪದ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರಸಂಗ ಕೃತಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಈವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಈ ಅಪೂರ್ವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸಾರಸ್ವತ ಶ್ರಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದ ಕ್ಷಣ ನಮ್ಮದಾಗಿದೆ. 'ಮಹೇಂದ್ರ ವಿಜಯ' ಯಕ್ಷಗಾನಕೃತಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಬಹಳ

ಹಿಂದೆಯೇ ಖ್ಯಾತ ಭಾಗವತ ದಿವಂಗತ ನಾರ್ಣಪ್ಪ ಉಪ್ಪೂರರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಂಡ ಪ್ರಸಂಗ. 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಗಾರುಡಿ' 1963ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಈಗ ಪ್ರತಿಗಳು ಅಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗಕೃತಿ ಕೂಡ ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಲಭಿಸಲಿ ಎಂಬ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನಕವಿಗಳ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪೌರಾಣಿಕ ಛಂದೋಬದ್ಧ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾದಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ನಮಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಕೋರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಕಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸಂಪಾದಕತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ವಿದ್ವಾಂಸ ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ ಅವರಿಗೆ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಓಂಶಿವಪ್ರಕಾಶ ಅವರಿಗೆ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಗಣಕೀಕರಣಗೊಳಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ರಘುಭಟ್ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬು ಹೃದಯದ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮಗೆ ಸಲಹೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು.

ದಿನಾಂಕ 15.10.2023 **ಉಮೇಶ ಶಿರೂರು**

ನವರಾತ್ರಿ ಚರವಾಣಿ : 94483 53910

ಪರಿವಿಡಿ

ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ

ಯಕ್ಷಗಾನ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಗಾರುಡಿ

ಕಥಾಸಾರ

ಮಹಾಭಾರತದ ಯುದ್ಧಾನಂತರ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಯನ ಒಡ್ಡೋಲಗ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಸಹದೇವನಿಗೆ ಯುವರಾಜಪದವಿ, ನಕುಲನಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದವಿ, ಭೀಮನಿಗೆ ನಗರರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು ಸುಭದ್ರೆ, ದ್ರೌಪದಿ, ಕುಂತಿಯರು ಸಮಾಧಾನಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ನಾರದಮುನಿಗಳು ಬಂದಾಗ ಧರ್ಮರಾಯನು ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಅವರು ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗಾರುಡಿಯಾಗಿ, ಬಲರಾಮನನ್ನು ಹಾವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗರುಡನನ್ನು ಕುದುರೆಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಚಾರಕರಿಂದ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಧರ್ಮರಾಯ ಗಾರುಡಿಗನನ್ನು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಗಾರುಡಿಗನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಿರುವ ಹಾವನ್ನು ಯಾರೂ ಎತ್ತಲಾರರೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಭೀಮಸೇನನು ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಪಣಕ್ಕಿಟ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ನಕುಲನು ನಿರಾಯಾಸದಿಂದ ಹಾವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪಣವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಕುದುರೆಯೇರಿದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಅದು ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಕೆಡಹಿದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮೊದಲೇ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ಮಾಯಾಮೋಹಿನಿಯ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೋಹಿನಿಯು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಬಯಕೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಬಾರದೆಂಬ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಹೇರುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನ ಒಪ್ಪಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ನೀಡುವ ನಂಬುಗೆಯಿತ್ತು ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಅವನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ, ಅವರೆಲ್ಲಾ ಕಾಡತೊಡಗಿದಾಗ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ಮೇಲೆ ಬೇಸರಬರುತ್ತದೆ.

ಆಗ ಮೋಹಿನಿಯು ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ. ಮೋಹಿನಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಾಗ ನಡೆದುದೆಲ್ಲಾ ಬಹಿರಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ತಾನೇ ಗಾರುಡಿಯೆಂಬ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಅಹಂಕಾರ ಭಂಗವಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಂಗಲ.

* * * * * *

ಪಾತ್ರಗಳು

1. ಧರ್ಮರಾಯ
2. ಭೀಮಸೇನ
3. ಅರ್ಜುನ
4. ಸೌಭದ್ರೆ
5. ದ್ರೌಪದಿ
6. ಕುಂತಿ
7. ನಾರದ
8. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
9. ಬಲರಾಮ
10. ಗಾರುಡಿಗ
11. ನಕುಲ
12. ಮಾಯಾಮೋಹಿನಿ
13. ಚಾರಕರು
14. ಮಕ್ಕಳು, ಹಾವು, ಕುದುರೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

* * * *

॥ ಶ್ರೀ ಗಣಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತ ॥

ಶ್ರೀವಾಣೀಧವಸನ್ನುತಂ ಸುರನುತಂ ಮಾವಲ್ಲಭಂ ಕೇಶವಂ ।
ಭಾವೋದ್ಭೂತಪಿತಂ ಜಗತ್ಪತಿಹಿತಂ ದಾವಾಗ್ನಿನೇತ್ರಪ್ರಿಯಮ್ ॥
ದೇವೋತ್ತುಂಗಮಹಾಹಿತಲ್ಪ ಸುಜನಾದ್ದೇವಂ ಕೃಪಾವಾರಿಧಿಂ ।
ಭಾವಾತೀತಮನಂತಭಕ್ತಹಿತಸಂಜೀವಂ ಸದಾ ಭಾವಯೇ ॥ 1 ॥

॥ ನಾಟಿ – ರೂಪಕ ॥

ಪಾಲಿಸು ಗಜಮುಖ ಗೌರೀ । ಬಾಲಕ ಸುಕಲಾನ್ವಿತ ಸುಖ ।
ಪಾಲಿಸು ನಂಬಿದೆ ಪೊರೆ ಕರು । ಣಾಲಯ ಗುಣಸಿಂಧು ॥
ಫಾಲಾಂಬಕನಾತ್ಮಜನೆ ಸು । ರಾಳಿನಮಿತಚರಣನೆ ಭವ ।
ಜಾಲವಿದೂರನೆ ವಿಘ್ನ ನಿ । ವಾಳಿಸು ಶರಣೆಂಬೆ ॥
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯತು ॥ 2 ॥

ರಕ್ತಾಂಬರಧರ ಸುಂದರ । ಮುಕ್ತಿಪ್ರದಾಯಕ ಶುಭಕರ ।
ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪನೆ ಸುಜನಾ । ಸಕ್ತನೆ ಭವದೂರ ॥
ಭಕ್ತರಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯಕ । ಭೋಕ್ತಪ್ರಿಯ ಸವಿಮೋದಕ ।
ಭಕ್ತಿಯೊಳೆರಗುವೆ ಪೊರೆ ನಿಗ । ಮೋಕ್ತನೆ ದಯದೋರಿ ॥
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯತು ॥ 3 ॥

ಮೂಷಿಕವಾಹನ ದುಷ್ಟವಿ । ನಾಶಕ ಸಜ್ಜನಪೋಷಣ ।
ವಾಸವನಮಿತ ಪದಾಂಬುಜ । ಕೇಶವಸಖತನುಜ ॥
ಈ ಸುಕವಿತೆಯನು ಮೆರೆಸು ಕೃ । ಪಾಸಾಗರ ನಂಬಿದೆ ವಿ ।
ಘ್ನೇಶ ವಿನಾಯಕ ಶಿರಿಪುರ । ವಾಸನೆ ದಯವಿರಿಸು ॥
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯತು ॥ 4 ॥

॥ ಭಾಮಿನಿ ॥

ಹರ ಗಿರಿಜೆ ಹರಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಾಣೀ ।
ವರ ಸರಸ್ವತಿಯರಿಗೆರಗಿ ಪಂ ।
ಕರುಹಸಖ ಮೊದಲಾದ ನವಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ॥

ಧರೆಯ ಕವಿಜನಕೆರಗಿ ಮಾರುತ ।
ತರಳಗಭಿಮಿಸುತ್ತ ಗುರುಪದ ।
ಸರಸಿಜಕೆ ಪಿತಮಾತೆಯರಿಗೊಂದಿಸುತೊರೆವೆನಿದನು ॥ 5 ॥

॥ **ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ – ತ್ರಿವುಡೆ** ॥

ಅರಸ ಜನಮೇಜಯನು ಕೈಮುಗಿ ।
ದೆರಗಿ ವೈಶಂಪಾಯ ಮುನಿಪನೊ ।
ಳೊರೆದ ಪಾಂಡವರೈಕಮತ್ಯದೊ ।
ಳಿರದೆ ಛಲದಿ ॥ 6 ॥

ಅಗ್ರಭವನೊಳು ವಾದಿಸುತ್ತ ದು ।
ರಾಗ್ರಹದಿ ನರಭೀಮರ್ಯಾತಕೆ ।
ವ್ಯಗ್ರರಾಗಿ ಧರಿತ್ರಿ ಕೋಶ ಸ ।
ಮಗ್ರವನ್ನು ॥ 7 ॥

ಹಸುಗೆ ಗೆಯ್ಯುವ ಮನದೊಳಿರಲಾ ।
ಕುಸುಮನಾಭನುಪಾಯದಿಂದವ ।
ರಸಮಗರ್ವವ ನಿಲಿಸಿ ಪೊರೆದುದ ।
ನುಸಿರಿರೆಂದು ॥ 8 ॥

ಕೇಳಿಕೊಂಡವನೀಶನತುಳ ವಿ ।
ಶಾಲ ಭಕುತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಮುನಿಕುಲ ।
ಮೌಳಿಯುಸಿರಿದನಮಿತಗುಣಹರಿ ।
ಲೀಲೆಗಳನು ॥ 9 ॥

॥ **ವಾರ್ಧಕ** ॥

ಇಳೆಯರಸ ಕೇಳು ಪಾಂಡವರಿಂದ ಕೌರವರ ।
ಕುಲವ ಸಂಹರಿಸಿ ತದ್ರಾಜ್ಯಮಂ ಧರ್ಮಜಗೆ ।
ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಮುರವೈರಿ ಬಳಿಕಾಯುಧಿಷ್ಠಿರನೊಳಿಳೆಯ ಪಾಲಿಪ ರೀತಿಯ ॥
ತಿಳುಹಿ ಯುವರಾಜ ಸಹದೇವ ನಕುಲನು ಮಂತ್ರಿ ।
ಪೊಳಲ ರಕ್ಷಣೆ ಭೀಮ ನರನತಿಥಿಸತ್ಕಾರ ।
ಗೊಳಿಸಲೆಂದರುಹಿ ತೆರಳಲ್ಕೊಂದು ದಿನ ಸಹಜರೊಡನೆಂದ ಯಮಜಾತನು ॥10॥

॥ ಕಾಂಭೋದಿ – ಝಂಪೆ ॥

ಸಹಜಾತರಿರ ಕೇಳಿ । ರಹಿತಲ್ಪನೆಮ್ಮೊಡನೆ ।
ಸಹಕರಿಸಿ ಧರೆಯ ಪಾಲಿಸಿದ ॥
ಮಹಿಯು ಕೈವಶವಾದು । ದಹುದಿನ್ನು ಮುಂದಿಳೆಯ ।
ವಿಹಿತದಿಂದಾಳ್ವ ರೀತಿಯನು ॥ 11 ॥

ಕಂತುಪಿತನೊರೆದ ಪರಿ । ಯಿಂತಿಹುದು ಸಹದೇವ ।
ಮುಂತೆ ಯುವರಾಜನವ ನಕುಲ ॥
ಮಂತ್ರಿ ಪುರರಕ್ಷೆ ಭೀಮನಿಗತಿಥಿಸತ್ಕಾರ ।
ದಂತಿವಾಹನಸುತನಿಗೆಂದು ॥ 12 ॥

ಪೇಳಿ ತೆರಳಿಹ ನಿಮ್ಮೊ । ಳಾಲೋಚಿಸುತ ಮುಂದಿ ।
ನೇಳಿಗೆಯ ಬಯಸಿ ಮನದಿರವ ॥
ಪೇಳಿರನ್ಯಥ ಭೇದ । ತಾಳದಿರಿಯೆನಲು ಕಿಡಿ ।
ಯೂಳಿ ಮರುತಾತ್ಮಭವನೆಂದ ॥ 13 ॥

॥ ಭೈರವಿ – ಏಕ ॥

ಭಳಿರೆ ಶಭಾಸಗ್ರಜನೆ । ಹರಿ ।
ತಿಳುಹಿದನೇ ನಿನ್ನೊಡನೆ ॥
ಗೆಲುವಾದುದೆ ತವ ಮನಕೆ । ಗೆಲಿ ।
ದಿಳೆಯೊಶವಾದುದೆ ಘನಕೆ ॥ 14 ॥

ಅಂದಿಂದಿಂದಿನ ತನಕ । ಮಮ ।
ತಂದೆಗೆ ಸರಿಯೆಂದನಕ ॥
ಹೊಂದಿಕೆಯೊಳು ನಾವಿರ್ದು । ಶಿರ ।
ಕಿಂದೇರಿತೆ ಮದವೇರ್ದು ॥ 15 ॥

ಅಲ್ಲದಿರಲು ನೆಲೆಯರಿತು । ತಿಳಿ ।
ವಿಲ್ಲದ ತೆರದಲಿ ಮರೆತು ॥
ಸಲ್ಲದ ಕೆಲಸವ ತನಗೆ । ಸಿರಿ ।
ವಲ್ಲಭ ಪೇಳ್ದನೆ ನಿನಗೆ ॥ 16 ॥

ತವ ಮನಕಿದು ಹಿತವಾಯ್ತೆ । ಈ ।
ಭುವಿಯಾಳ್ವಿಕೆ ಸರಿಹೋಯ್ತೆ ॥
ಯುವರಾಜನೆ ಸಹದೇವ । ಸಹ ।
ಭವ ಪಿರಿಯವನಿರೆ ವಹವ್ವಾ ॥ 17 ॥

ಸಲ್ಲದ ನಡತೆಗೆ ಎನ್ನ । ಮನ ।
ವೊಲ್ಲದು ಬಿಡು ಬಿಡು ಇನ್ನಾ ॥
ಕ್ಷುಲ್ಲವಿಚಾರವನೆನುತ । ರಣ ।
ಮಲ್ಲನೊರೆದ ಗರ್ಜಿಸುತ ॥ 18 ॥

॥ **ಭೈರವಿ – ಅಷ್ಟ** ॥

ಅನಿತರೊಳರ್ಜುನನು । ಪೇಳಿದನಿಂತು ।
ಜನಪ ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯನು ।
ಅನವರತವು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿಹೆವೆಂದೀಗ ।
ಮನಕೆ ಬಂದುದ ಪೇಳ್ವರೆ ॥ 19 ॥

ಮುರಮಥನನ ನೇಮವ । ಪಾಲಿಸುತಲೀ ।
ವರೆಗೆ ಕಾಯ್ದೆವು ಧರ್ಮವ ॥
ಧುರದಿ ಹೊಯ್ದಾಡಿ ಕೈಗೊಳಿಸಿದೆ ದೊರೆತನ ।
ವಿರಲಗ್ರಜನಿಗೆನ್ನುತ ॥ 20 ॥

ಆದರಿಂದತಿಥಿಸತ್ಕಾರ । ವೆನಗೆ ನೇಮಿ ।
ಸಿದೆ ತ್ರಿಭುವನದಿ ಶೂರ ॥
ಮದನಾರಿಯೊಳು ಜಯಿಸಿದ ವೀರನೆಂದರಿ ।
ಯದೆ ಹೋಯ್ತೆ ಮನಕಿದರ ॥ 21 ॥

ಬಿಡು ಬಿಡೀ ನುಡಿಯನಿನ್ನು । ಆಡರಿದೆನ್ನೊಳ್ ।
ಪೊಡವಿಪನಾಜ್ಞೆಯನು ॥
ನಡೆಸಲಿಲ್ಲೆಂದರು ಒಡಬಡದೆನಗಿಂಥ ।
ನಡತೆಗೆ ಮನವೆಂದನು ॥ 22 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಅನುಜರೆಂದುದ ಕೇಳುತಂತಕ ।
ತನುಜನುಸಿರಿದ ನಿಮ್ಮ ಮನದಿರ ।
ವನು ತಿಳಿಯಲರುಹಿದೆನು ಮಾಧವನುಕ್ತಿಗಳು ನಮಗೆ ॥
ಸನುಮತವು ನಮ್ಮೇಳಿಗೆಯನೀ ।
ತನಕ ನೋಡುತ ಕಾಯ್ವ ಕರುಣಾ ।
ವನಧಿಯಾಜ್ಞೆಯ ಮೀರೆನೆನೆ ಕಿಡಿಸೂಸಿ ಮರುತಜನು ॥ 23 ॥

॥ **ಘಂಟಾರವ – ಅಷ್ಟ** ॥

ಬಿಡು ಬಿಡೆನ್ನೊಳೀ ನುಡಿಯನಗ್ರಜ ನಿನ್ನ ।
ನಡತೆಗೊಡಬಡುತಿಂದು ಪರಿಯಂ ।
ತೊಡನೆ ಕಷ್ಟವ ತಡೆದೆವು ॥ 24 ॥

ಕಾನನಾಂತರ ಚರಿಸಿ ವಿರಾಟನ ।
ಬಾಣಸಿಗ ತಾನಾಗಿ ದಿನವನು ।
ಹೀನತನದಿಂ ಕಳೆದೆನು ॥ 25 ॥

ಖೂಳ ಕೌರವನೆನಿತುಪಟಳ ಕೊಡೆ ।
ತಾಳಿಕೊಂಡೆವು ನಿನ್ನ ಸತ್ಯವು ।
ಪಾಳುಗೆಡದಿರಲೆನ್ನುತ ॥ 26 ॥

ಒಂದನೂ ಗ್ರಹಿಸದೆ ಹೀನ ವೃತ್ತಿಯ ।
ನಿಂದು ನೇಮಿಸಲಿರೆನು ನಿನ್ನೊಳು ।
ಮಂದರಾಧರನೆಂದರು ॥ 27 ॥

ಕೊಡುಕೊಡೆನ್ನ ಧರಾತಳದಂಶವ ।
ಬಿಡೆನು ಸರ್ವಥ ಸಾಮದಿಂದಲಿ ।
ಕೊಡದಿರಲು ವಶಗೈವೆನು ॥ 28 ॥

॥ **ಮಾರವಿ – ಏಕ** ॥

ಮರುತಾತ್ಮಜನಿಂತೆಂದುದ ಕೇಳುತ ।
ನರನತಿ ರೋಷದೊಳು ॥

ಸರಿ ಸರಿಯಗ್ರಜನೆಂದುದು ಸರ್ವಥ ।
ವಿರೆ ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯೊಳು ॥ 29 ॥

ಪೊಡವಿಯ ಭಾಗವ ಕೊಡು ಕೊಡು ಭೀಮನ ।
ನುಡಿಯಹುದಿನ್ನಿರಲು ॥
ಒಡಬಡದೆನ್ನಯ ಮನವೆಂದಗ್ರಜ ।
ನೊಡನತಿ ವಾದಿಸಲು ॥ 30 ॥

ಇಂತಾ ಮರುತಜ ಪಾರ್ಥರು ವಾದಿಸಿ ।
ನಿಂತಿರೆ ಕಾಲಜನು ॥
ಚಿಂತಿಸಿ ಬೆರಗಿನೊಳಿರೆ ಸೌಭದ್ರೆಯು ।
ಕಾಂತನಿಗುಸಿರಿದಳು ॥ 31 ॥

॥ **ಸಂವಾದ – ಏಕ** ॥

ಏನೀದೇನೀ ಕೋಪಾಟೋಪ ।
ವೇನೀದಾರೊಳೀ ಪ್ರತಾಪ ।
ಹೀನಬುದ್ಧಿಯೆಸಗಬೇಡ ।
ಪ್ರಾಣಕಾಂತನೆ ॥ 32 ॥

ನೀನಿದೆಲ್ಲಿ ಬಂದೆಯೆನ್ನೊ ।
ಳೇನು ಕಾರ್ಯವಿಹುದು ಬುದ್ಧಿ ।
ಹೀನತನವ ಕೇಳ್ವದೆನ್ನೊ ।
ಳೇನು ಸಲಿಗೆಯೆ ॥ 33 ॥

ಸಲುಗೆಯ ಮಾತಲ್ಲವಿಂತು ।
ಛಲವ ತಾಳ್ದುದಾರೊಳೆಂತು ।
ತಿಳಿಯೆ ರಮಣನರುಹ ದಯದಿ ।
ಲಲನೆಯಲ್ಲವೆ ॥ 34 ॥

ಲಲನೆಯಾದರೇನು ಪುರುಷ ।
ರೊಲವನರಿಯಲೇಕೆ ರಾಜ್ಯಾ ।
ಡಳಿತದಾ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ।
ಕೆಲಸವೇನಿಲ್ಲಿ ॥ 35 ॥

ಪತಿಯ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ।
ಜೊತೆಯು ಸತಿಯ ಧರ್ಮವಿರಲು ।
ಹಿತವೆ ಜರೆವುದೆನ್ನೊಳಿನಿತು ।
ಖತಿಯ ತಾಳ್ವಿರೆ ॥ 36 ॥

॥ **ಕೇದಾರಗೌಳ – ಝಂಪೆ** ॥

ಕಾಮಿನೀಮಣಿಯೆ ಕೇಳು । ಧರ್ಮಸುತ ।
ನೀ ಮಹೀತಳವಾಳಲು ॥
ಕಾಮಪಿತನೆಂದನಂತೆ । ಯುವರಾಜ ।
ನಾ ಮಾದ್ರಿತನಯನಂತೆ ॥ 37 ॥

ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರವೆನಗೆ । ನಕುಲನಿಗೆ ।
ಜೊತೆ ಮಂತ್ರಿಪದ ಭೀಮಗೆ ॥
ಹಿತದಿ ಪುರರಕ್ಷೆಯೆನುತಾ । ನೇಮಿಸಿಹ ।
ಮತ ಸರಿಯಿದಲ್ಲವೆನುತ ॥ 38 ॥

ವಾದಿಸುತ ನಾವೀರ್ವರು । ಒಪ್ಪುದುಳಿ ।
ದೀ ಧರೆಯನಿನ್ನಾದರು ॥
ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಹಸುಗೆಯ । ಕೇಳುತಿಹೆ ।
ವೈದೆ ಬೇರಿರ್ಪ ಬಗೆಯ ॥ 39 ॥

ಎನಲೆಂದಳರಸ ಕೇಳು । ಇನಿತಕೀ ।
ಘನ ಕ್ರೋಧವೇಕೆ ತಾಳು ॥
ಚಿನುಮಯನನುಜ್ಞೆಯಂತೆ । ಪೇಳಿದುದು ।
ಸನುಮತವಿದಲ್ಲದೆಂತೆ ॥ 40 ॥

ಸೋದರರು ನೀವೈವರು । ಇನಿತು ದಿನ ।
ವಾದರೊಮ್ಮತವಿರ್ದರು ॥
ಈ ದುರಾಗ್ರಹವನೀಗ । ಮಾಡುವದೆ ।
ಭೇದ ಬಿಡಿ ತಾಳಿರೀಗ ॥ 41 ॥

॥ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ – ತ್ರಿವುಡೆ ॥

ಬಿಡು ಬಿಡೀ ಮಾತುಗಳನೆನ್ನೊಳು ।
ನುಡಿಯದಿರು ಪೇಳುವೆಯ ನೀತಿಯ ।
ಕೊಡಲಿ ರಾಜ್ಯವ ಬಿಡೆನು ಸರ್ವಥ ।
ಜಡಜಗಂಧಿ ॥ 42 ॥

ಸಾರು ಸಾರಿಲ್ಲಿಂದ ನಿಲ್ಲದಿ ।
ರೂರ ಕೊಳ್ಳದೆ ಚಲಿಸೆ ಮನದ ವಿ ।
ಚಾರ ಬೇರಿಹುದರಿಯೆನಗ್ರಜ ।
ಗೀ ರಸೆಯನು ॥ 43 ॥

ಕೈಗೊಳಿಸಿದವರಾರು ಕುರುಕುಲ ।
ಸಾಗರವ ಬರಿಗೈದುದೆಂಬುದ ।
ನೀಗ ಮರೆತಿಂತರುಹಲುಚಿತವೆ ।
ನಾಗಗಮನೆ ॥ 44 ॥

ಬಲ್ಲೆ ಮುಂದಹ ಪರಿಯನೆನ್ನೊಳು ।
ಸೊಲ್ಲಿಸದಿರತಿ ನೀತಿಯನು ನಡೆ ।
ನಿಲ್ಲದಿರು ಹೋಗೆನುತ ನೂಕಿದ ।
ವಲ್ಲಭೆಯನು ॥ 45 ॥

॥ ವಾರ್ಧಕ ॥

ಅರಸ ಕೇಳೀ ತೆರದಿ ಸೌಭದ್ರೆನುಡಿಯ ಧಿ ।
ಕ್ಕರಿಸಲಾ ಪಾರ್ಥನೈತಂದಗ್ರಜಗೆ ಕುಂತಿ ।
ಯರಿಗೆ ಹರಿಯನುಜೆ ಸೂಚಿಸೆ ಕೇಳ್ದು ಬೆರಗಾಗಿದೇನು ವಿಸ್ಮಯವೆನ್ನುತ ॥
ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ದ್ರುಪದನಂದನೆಯಾಗ ಕಾಂತನಿಂ ।
ಗರುಹಿ ನೋಡುವೆನೆನುತ ಬರುತಿರಲ್ಕಣ್ಣನಂ ।
ಜರೆದಾಡುತಿಹ ಭೀಮನಂ ನಿಲಿಸಿ ಕರವ ಮುಗಿದರುಹಿದಳು
ನಯನೀತಿಯ ॥ 46 ॥

॥ **ತೋಡಿ – ಅಷ್ಟ** ॥
ಸುಗುಣಾಭರಣ ಎನ್ನ ರಮಣ ನೀ ಕೇಳು ।
ಬಗೆಯದಿರಿನಿತು ದ್ರೋಹವ ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು ॥
ನಗಧರನರಿತರಿನ್ನೇನ ಪೇಳುವನೊ ।
ಜಗದೊಳಗಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆಡೆಗೈವೆಯೇನೊ ॥ 47 ॥

ಪಾಂಡುಸುತರು ಸತ್ಯಸಂಧರೆಂದೆನುತ ।
ಗಂಡುಗಲಿಗಳು ಪ್ರಚಂಡರೆಂದೆನುತ ॥
ಕೊಂಡ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯ ಬಿಡುವರೆ ಕಾಂತ ।
ಭಂಡರಂದದಿ ಕಾರ್ಯಗೈವರ್ಯಾಕಿಂಥ ॥ 48 ॥

ಪಿರಿಯಣ್ಣನೆಂದರೆ ಪಿತನಿಗೆ ಸರಿಯು ।
ಇರಲವನಾಜ್ಞೆಯೊಳ್ ಸಲಹುವ ಹರಿಯು ॥
ಗರುವದಿಂದಗ್ರಜನನು ಭಂಗಿಸುವದು ।
ತರವಲ್ಲವೇಕತ್ವವಿರೆ ಖ್ಯಾತಿಯಹುದು ॥ 49 ॥

॥ **ಸುರುಟಿ – ಏಕ** ॥

ಮಾನಿನಿಮಣಿ ಕೇಳೆ । ನೀತಿಯ ।
ನೀ ನುಡಿಯದಿರೇಳೆ ॥
ನಾನರಿತಿಹೆ ಪಿರಿಯಗ್ರಜ ಜನಕ ಸ ।
ಮಾನನು ಎಂಬುದನೀದಿನ ಪರಿಮಿತ ॥ 50 ॥

ಅಲ್ಲದಿರಲು ನಿನ್ನಾ । ಕೌರವ ।
ರಲ್ಲಿ ಸಭೆಯ ಮುನ್ನ ॥
ಎಲ್ಲ ವಸನವೆಳೆವುದನೀಕ್ಷಿಸಿ ಕ ।
ಣ್ಣಿಲ್ಲದ ತೆರದಲಿ ಸಹಿಸಿದೆನ್ಯಾತಕೆ ॥ 51 ॥

ದುರುಳನು ಕೀಚಕನ । ಭಂಗಕೆ ।
ಮರುಗಲು ಬಳಿಕವನ ॥
ತರುವನು ಕಿತ್ತಪ್ಪಳಿಸುವೆನೆಂದರೆ ।
ಅರುಹಲು ಗುಪಿತದಿ ತಡೆದಿಹೆ ಸತ್ಯಕೆ ॥ 52 ॥

ಇನಿತಿಂದಿನವರೆಗೆ । ಅಣ್ಣನ ।
ಘನಸತ್ಯದ ನೆಲೆಗೆ ॥
ದಣಿವನು ಸೈರಿಸಿ ಚರಿಸಿದೆ ಕಾನನ ।
ನೆನಿತಾದರು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ನುಡಿವರೆ ॥ 53 ॥

ಪುರರಕ್ಷಣೆಗೆನುತ । ಎನ್ನೊಡ ।
ನರುಹುವದೇನ್ ವಿಹಿತ ॥
ಅರುಹಿದ ನುಡಿ ಧಿಕ್ಕರಿಸುವರಲ್ಲೆನು ।
ತರುಹಿದರೆಲ್ಲಿಯವರೆಗಿದ ಸಹಿಸಲಿ ॥ 54 ॥

॥ ಕೇದಾರಗೌಳ – ಅಷ್ಟ ॥

ಎರೆಯ ಕೇಳೆಮಗಿಂದೀ । ವರೆಗೆ ಕಷ್ಟವ ಪರಿ ।
ಹರಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿದಾತ ॥
ಮುರಹರನಾತನಿಂ । ತರುಹಿರಲದ ನಿಮ ।
ಗೊರೆದುದಲ್ಲವೆ ಭೂನಾಥ ॥ 55 ॥

॥ ಮಾರವಿ – ಏಕ ॥

ಬಿಡು ಬಿಡು ಸಾಕಾ । ಜಡಜಾಂಬಕಗೆ ।
ಮೊಡನರುಹಲು ಭಯವೆ ॥
ಪೊಡವಿಪನೊಳು ನುಡಿ । ದಡಗಿದನೆಂಬುದು ।
ಮಡದೀಮಣಿ ನಿಜವೆ ॥ 56 ॥

॥ ಕೇದಾರಗೌಳ – ಅಷ್ಟ ॥

ಶಿರಕೆರೆದಿಹ ನೀರು । ಚರಣಕಿಳಿಯದುಂಟೆ ।
ಹಿರಿಯನೊಳಿದ ಪೇಳ್ದರೆ ॥
ಅರುಹಿ ಸೋದರರೊಳು । ಸರಿಪಡಿಸುವನೆಂಬ ।
ಗುರಿಯೊಳ್ ನುಡಿದುದರರೆ ॥ 57 ॥

॥ ಮಾರವಿ – ಏಕ ॥

ಯಾತಕೆ ಬೆಡಗಿನ । ಮಾತಾಡುವೆ ನಾ ।
ವೀತನನರಿತಿಹೆವು ॥

ಭೂತಳವಾಯ್ತು । ನ್ನೀತಕೆ ಸಹಜರು ।
ಪೇತುಗರೆಂದೆನುತ ॥ 58 ॥

॥ ಕೇದಾರಗೌಳ – ಅಷ್ಟ ॥

ವಲ್ಲಭ ಕೇಳಿಂಥ । ಸಲ್ಲದ ನುಡಿ ಒಳ್ಳಿ ।
ತಲ್ಲ ಕೈ ಮುಗಿವೆನಿಂದು ॥
ಬಲ್ಲವನಾಗಿ ಧ । ರ್ಮಜನ ದೂರಲು ತರ ।
ವಲ್ಲ ಕೇಡಹುದು ಮುಂದೆ ॥ 59 ॥

॥ ಮಾರವಿ – ಏಕ ॥

ಬಂದುದು ಬರಲದ । ನನುಭವಿಸುವೆ ಪೂ ।
ರ್ಣೇಂದುವದನೆ ಕೇಳೆ ॥
ಎಂದಿಗು ಧರೆಯಧಿ । ಕಾರವ ಪಡೆಯದೆ ।
ಹಿಂದೆರಳೆನು ನಾಳೆ ॥ 60 ॥

॥ ಭಾಮಿನಿ ॥

ಮರುತನಂದನನೆಂದ ಮಾತಿಗೆ ।
ಮರುನುಡಿಯನೆನಲಾರದಂಗನೆ ।
ಮರುಳುತನಕಿದ ಹರಿಯೆ ಬಲ್ಲನೆನುತ್ತ ಪಿಂತಿರುಗೆ ॥
ಧರೆಯ ಭಾಗವ ಕೊಡಿಸದಿರ್ದಡೆ ।
ಸರುವಥಾ ಬಿಡೆನೆಂದು ವಾದಿಸು ।
ತಿರಲು ಕುಂತಿಯು ಮರುಗುತ್ತೈತಂದೊರೆದಳಣುಗಂಗೆ ॥ 61 ॥

॥ ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯೆ – ಅಷ್ಟ ॥

ಏನಯ್ಯ ಮರುತಸಂಜಾತನೆ । ನಿಮ ।
ಗೇನು ಭ್ರಮೆಯೊ ಇಂದ್ರಜಾತನೆ ॥
ಮಾನನಿಧಿಯು ಧರ್ಮಸಂಭವ । ಗವ ।
ಮಾನ ಮಾಳ್ಪಿರೆ ಬಿಡಬೇಕೆನೆ ನಿಮ್ಮಯ ॥ 62 ॥

ಅವಮಾನವೇನಿಲ್ಲವೆಮ್ಮಯ ।ಭೂಭಾ ।
ಗವನೀಯಬೇಕೆನೆ ನಿಮ್ಮಯ ॥

ಕುವರನಾಡದೆ ಕುಳಿತಿಹನ್ಯಾಕೆ । ನೀವೆ ।
ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿದರುಹಿರಿ ಸಾಕೆ ॥ 63 ॥

ಯಾತಕೀ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ನಿಮಗಿಂತು । ಲಕ್ಷ್ಮೀ ।
ನಾಥನಪ್ಪಣೆಯ ಶಿರದೊಳಾಂತು ॥
ಈ ತನಕವು ಒಮ್ಮನದೊಳಿರ್ದು । ತಾಳ್ದ ।
ಖ್ಯಾತಿಯ ಕಳೆವಿರೆ ಮದವೇರ್ದು ॥ 64 ॥

ಮದವೆಮಗಿಲ್ಲವೀ ಧರಣಿಯ । ಪೊಸ ।
ವಿಧದಾಳ್ವಿಕೆಯ ತೆರಕೆಮ್ಮಯ ॥
ಹೃದಯಬೇಗುದಿಗೊಂಬುದದರಿಂದ । ಬೇರಿ ।
ರ್ಪುದೆ ಲೇಸೆಂದೆನುತ ಕೇಳಿದೆವೆಂದ ॥ 65 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಹರ ಹರಾ ನೀವ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ।
ತರಳರೆನಿಸುತ ಕಾಡೊಳುದಿಸುವ ।
ಪರಿಯೆ ವನಸಂಚರಣೆಯೇಯೆಂದಿನಿತು ದಿನ ಮನದಿ ॥
ಕೊರಗುತಿರಲದ ಪರಿಹರಿಸಿ ಮುರ ।
ಹರನು ರಾಜಾಧೀಶರೆನಿಸಿದ ।
ಹರುಷಗೊಂಡಿರಲೀಗ ನಿಮ್ಮೊಳು ಭೇದಮನಸಾಯ್ತೆ ॥ 66 ॥

॥ **ನೀಲಾಂಬರಿ – ಏಕ** ॥

ಸುತರೇಳಿಗೆಯ ಬಯಸಿ । ದೆನ್ನಯ ಮನೋ ।
ರಥವಾಯಿತೆಂದೆಣಿಸಿ ।
ಹಿತದಿಂದಿರಲು ನಿಮ್ಮೊಳು । ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಸಂಜ ।
ನಿತವಾಯ್ತೆ ಇಂದಿನೊಳು ॥ 67 ॥

ಯಾಕೆ ಧರಿತ್ರಿಯುಲಿ । ಬಾಳಿರಲಿಂಥ ।
ಕಾಕುತನಯರೊಗ್ಗಿಲಿ ।
ಶ್ರೀಕಾಂತನೀವರೆಗೆ । ಕಾಪಾಡಿದಾತ ।
ಗೇಕೆ ನಿರ್ದಯವೊ ಹೀಗೆ ॥ 68 ॥

ಬಿಡಿರಗ್ರಜನೊಳು ವಾದ । ಮಾಡುತ ಭೂಮಿ ।
ಯೊಡೆಯದೆ ಮನದೊಳ್ ಭೇದ ॥
ವಿಡದೊಮ್ಮತದೊಳಿರಲು । ಲೋಕದಿ ಕೀರ್ತಿ ।
ಪಡೆವಿರೆಂದರುಹಿದಳು ॥ 69 ॥

॥ **ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ – ತ್ರಿವುಡೆ** ॥

ಮರುಗಲೇಕೌ ತಾಯೆ ನಿಮ್ಮಯ ।
ತರಳರಾವಿರೆ ಹೀನವೃತ್ತಿಯ ।
ನರುಹಿ ಮಾದ್ರೀತರಳರಿಗೆ ಮೇ ।
ಲಿರಿಸಬಹುದೆ ॥ 70 ॥

ಕಡುಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲಣ್ಣಗೆ ।
ಪೊಡವಿಯನು ಕೈಗೊಳಿಸೆ ಸಾಹಸ ।
ನಡೆಸಿದವರಾರೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ।
ನುಡಿಯಬಹುದೆ ॥ 71 ॥

ಇನಿತು ಭೇದಗಳಣ್ಣನಿಂದಲೆ ।
ಜನಿಸಿರಲು ಬರಿದೆಮ್ಮ ಜರೆವಿರಿ ।
ಯೆನಿತದಾಗಲು ನೋಳ್ಪೆ ತೆರಳಿರಿ ।
ಮನೆಗೆ ನೀವು ॥ 72 ॥

ಎಂದು ಕುಂತಿಯ ಕಳುಹೆ ಮರುಗುತ ।
ನಂದನರ ಗುಣವೆಣಿಸಿ ಮಾಧವ ।
ನಿಂದ ಹೊರತನ್ಯರೊಳು ಸಾಗದಿ ।
ರೆಂದು ತೆರಳಿ ॥ 73 ॥

॥ **ವಾರ್ಧಕ** ॥

ಧರಣಿಪಾಗ್ರಣಿ ಲಾಲಿಸಿಂತರಸಿಯರು ಮಾತೆ ।
ಯರುಹಿದ ಹಿತೋಕ್ತಿಗಳು ಬರಿದೆ ನಿಷ್ಫಲಮಾಗೆ ।
ವರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮುಂದೇಂ ಗೈವೆನೆಂದೆನುತ ಬೆರಗುಗೊಂಡಿರಲಿತ್ತಲು ॥
ಹರಿತನುಜ ಪಾರ್ಥರುಭಯರು ಧರ್ಮಸಂಭವನೊ ।

ಛೊರೆದರೇನಿದು ಮೌನ ಬಿಡೆವು ಕೊಡು ಸಾಮದಿಂ ।
ಧರೆಯ ಭಾಗವನೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲಗಿಳಿದ ಸುರಮುನಿನಾಥನು ॥ 74 ॥

॥ **ಭೈರವಿ – ಅಷ್ಟ** ॥

ಬಂದ ಮೌನೀಂದ್ರನನು । ಕಾಣುತ ಧರ ।
ಣೀಂದ್ರ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜನು ॥
ಚೆಂದದಿ ಕರೆದುಪಚರಿಸುತ್ತಲಿರಲು ಮು ।
ನೀಂದ್ರ ಕಂಡಿಂತೆಂದನು ॥ 75 ॥

ಏನಯ್ಯ ಭೂಪ ನಿನ್ನ । ಮುಖಾಂಬುಜ ।
ವೇನು ಬಾಡಿಹುದು ಮುನ್ನಾ ॥
ಈ ನರ ಭೀಮರು ರೌದ್ರತೆಯಿಂದಿಹ ।
ರೇನಿದು ವಿಸ್ಮಯವೋ ॥ 76 ॥

ನೀರು ಪಾಲೆರಕವಾಗಿ । ಇರ್ಪಂದದಿ ।
ವೀರರೈವರು ಒಂದಾಗಿ ॥
ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಲು ವಿಚಾರ ಬೇರಾದಂಥ ।
ಕಾರಣವೇನೆಂದನು ॥ 77 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಆವಧರಿಸು ಮುನಿನಾಥನೇ ಶ್ರೀ ।
ಧವನರುಪಿದಂತಿನ್ನು ಮುಂದಕೆ ।
ಯುವಜನಪ ಸಹದೇವ ನಕುಲನು ಮಂತ್ರಿ ಮರುತಜಗೆ ॥
ಅವನಿರಕ್ಷಣೆಯತಿಥಿಸತ್ಕಾ ।
ರವನು ಪಾರ್ಥನು ವಹಿಸಲೆಂದಿದ ।
ನಿವರಿಗರುಹೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತೆನ್ನೊಡನೆ ವಾದಿಪರು ॥ 78 ॥

॥ **ಸಾಂಗತ್ಯ–ರೂಪಕ** ॥

ಸರಿಯಲ್ಲವೆಮಗಿಂದೀ ಪರಿ ಹೀನವೃತ್ತಿಯೊ ।
ಇರೆವೀ ರಾಜ್ಯದೊಳೆಮ್ಮಂಶವನು ॥
ಸರಿಭಾಗ ಕೊಡಿಸು ಬೇರಿಹೆವೆಂದು ವಾದಿಪ ।
ರರುಹು ನೀ ಮುನಿಪ ನೀತಿಯನು ॥ 79 ॥

ಅಹುದೇನ್ನೈ ಭೀಮ ಪಾರ್ಥರು ಬರಿ ದೇಶಕಾ ।
ಗ್ರಹವ ತಾಳ್ವಿರಿ ಶಾಂತಿಗೊಳಿರಿ ॥
ವಿಹಿತವಲ್ಲವು ದುರಾಗ್ರಹ ಬೇಡ ಪೇಳ್ವೆನೀ ।
ಮಹಿಮ ವ್ಯರ್ಥದಿ ಭಾಗಿಸದಿರಿ ॥ 80 ॥

ಸುಜನರು ಪಾಂಡುನಂದನರೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಯ ।
ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಾಳುವ ಮನವ್ಯಾಕೆ ॥
ಕುಜನರಂದದಿ ಧರ್ಮವನು ಮೀರಲಪಹಾಸ್ಯ ।
ತ್ರಿಜಗದಿ ಬಹುದತಿ ಜೋಕೆ ॥ 81 ॥

ಅನಿತು ನಿಮ್ಮಯ ಮನವೀ ಧರಿತ್ರಿಯ ಭಾಗ ।
ವನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರಿದನು ॥
ದಿನವೇಳರಲಿ ಸಿಗುವಂತೆತ್ನಗೈವೆ ನೀ ।
ವನಕ ಕೈಗೊಳಿ ಶಾಂತತೆಯನು ॥ 82 ॥

ಎಂದು ಸಾಮದಿ ಭೀಮ ಪಾರ್ಥರ ಮನಸಿನ ।
ದಂದುಗವನು ಪರಿಹರಿಸಿ ॥
ನಂದನಂದನಗಿದನರುಹಿ ನೋಡುವೆನೆಂದು ।
ಬಂದನು ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಿಸಿ ॥ 83 ॥

॥ **ಕಂದಪದ್ಯ** ॥

ಸುರಮುನಿಯೈತರುವುದನುಂ ।
ಕರುಣಾಕರನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೆದ್ದತಿ ಭರದಿಂ ॥
ಕರೆತಂದಾಸನವೇರಿಸಿ ।
ಪರಿಪರಿಯುಪಚರಣೆಯನುಂ ಗೈವುತಲೆಂದಂ ॥ 84 ॥

॥ **ಸುರುಟಿ – ಏಕ** ॥

ಏನು ಬಂದಿರಿತ್ತ । ಮನದೊಳ ।
ಗೇನು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ॥
ಮೌನಿವರ್ಯ ಪೊಸ । ತಾದ ವಿಚಾರಗ ।
ಳೇನಿಹುದ್ಯೆ ವಿಧಿ । ಮಾನಸಪುತ್ರನೆ ॥ 85 ॥

ಕುಂಭಿನಿಯೊಳು ಚರಿಸಿ । ದುಷ್ಟರ ।
ದಂಭವ ಹುರಿಗೊಳಿಸಿ ॥
ಬೆಂಬಿಡದಳಿಸುತ । ಸಾಧುಜನರ ಪೊರೆ ।
ವಿಂಬುಗೊಳಿಪ ಸುಜ । ನಾಂಬುಧಿಚಂದ್ರಮ ॥ 86 ॥

ಕಾರಣವೇನಿರದೆ । ಬರುವ ಸ ।
ವಾರಿಯೆ ನೀ ಬರಿದೆ ॥
ಈ ರಸೆಯೊಳು ಪೊಸ । ವಾರತೆಯರಿತುದ ।
ಭೋರನರುಹಿರೆನೆ । ನಾರದನೆಂದನು ॥ 87 ॥

॥ **ಮಾಧುಮಾಧವಿ – ಏಕ** ॥

ಕೇಳೆನ್ನ ನುಡಿಯ ಶ್ರೀಲೋಲ ನೀ ಮುದದಿ ।
ಪೇಳುವೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯ ವಿಸ್ತರದಿ ॥
ಭೂಲಲನೆಯ ಪೊಂದಿದಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಾ ।
ಪಾಲನೆಯನು ನೋಡಲ್ಕೈದಿ ಭೂವರನ ॥ 88 ॥

ತಿಳಿಯೆ ಧರ್ಮಜನು ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯ ತೆರದಿ ।
ಇಳೆಯಾಳ್ವಿಕೆಯ ವಿಭಾಗಿಸೆ ಕೇಳಿ ಭರದಿ ॥
ಚಲನಾತ್ಮಭವ ಪುರಂದರಜರೊಂದಾಗಿ ।
ಛಲಗೊಂಡು ಧರ್ಮಸಂಭವನೊಳು ರೇಗಿ ॥ 89 ॥

ಸರಿ ಹಸುಗೆಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡಿಸೆಮ್ಮ ಭಾಗ ।
ಇರುವೆವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವೆಂದವರಾಗ ॥
ಹರಿಯಾತ್ಮಭವನಣುಗನೊಳು ವಾದಿಸುತ ।
ಇರಲನಿತರೊಳ್ಕೈದಿ ಪೇಳ್ದೆ ನಾನಿನಿತ ॥ 90 ॥

ತಾಳಿ ನಿಮ್ಮೊಳು ವಾದ ಬೇಡವೆಂದೆನುತ ।
ಏಳು ದಿನದಿ ಸರಿ ಮಾಳ್ಪೆನೆಂದೆನುತ ॥
ಪೇಳಿ ಶಾಂತಗೈವುತಿಲ್ಲಿಗೈತಂದೆ ಶ್ರೀ ।
ಲೋಲ ಮಂದಿನಿಚ್ಛೆಯು ನಿನ್ನದೆಂದೆ ॥ 91 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ದೇವದೇವನೆ ಪಾಂಡುಸುತರ ಸ್ವ ।
ಭಾವವಿಂತಹುದೆಂಬುದರಿಯೆನು ।
ನೀವೊಲಿದ ಸದ್ಭಕ್ತರನು ಮದವಿಳಿಸಿ ಸದ್ವಿಧದಿ ॥
ಕಾವ ಭಾರವು ನಿನ್ನದೆನುತಲಿ ।
ದೇವಮುನಿಯಿಂತರುಹಿ ತೆರಳಲು ।
ಶ್ರೀವರನು ಯೋಚಿಸುತ ತನ್ನೊಳಗೆಂದನೀ ತೆರದಿ ॥ 92 ॥

॥ **ವಾರ್ಧಕ** ॥

ಅಹಹ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಗೀ ತೆರದಿ ತಮ್ಮಿಂದ ।
ಸಹಸಿಗಳ ಕಾಣೆವೀ ಧರಣಿಯಂ ಧರ್ಮಜಗೆ ।
ಬಹು ಪರಾಕ್ರಮದಿ ಕಾದಾಡಿ ಕೈಗೊಳಿಸಿದವರಾರೆಂಬ ಮದವೇರಿತೆ ॥
ವಿಹಿತವಾಯ್ತವರ ಮದವಿಳಿಸಲ್ಕಿದೇ ಸಮಯ ।
ವಹುದೊಂದುಪಾಯಮಂ ಗೈವೆನಿದಕೆಂದೆನುತ ।
ಲಹಿರಾಜಶಯನ ಹಲಧರನ ನೋಳ್ಪಾತುರದೊಳೈತಂದನತಿ ಜವದಲಿ ॥ 93 ॥

॥ **ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ – ತ್ರಿವುಡೆ** ॥

ವೈಭವದೊಳೋಲಗದೊಳಿರೆ ಬಲ ।
ನಾ ಬಲಾರಿಯ ತೆರದಿ ಪಂಕಜ ।
ನಾಭನೈತಂದಣ್ಣನಂಘ್ರಿಸ ।
ರೋಜಕೆರಗೆ ॥ 94 ॥

ಹೀಗೆ ಬಾರೈ ತಮ್ಮ ಕುಳಿರು ಸ ।
ರಾಗದಿಂದೆನುತಪ್ಪಿ ತೋಷದೊ ।
ಳಾ ಗರುಡವಾಹನನ ಮನ್ನಿಸು ।
ತಾತಗೆಂದ ॥ 95 ॥

ಬರವಿದೇನೈ ಕೃಷ್ಣ ನಿನ್ನಯ ।
ಬರ ವಿಶೇಷವಿದಾಯ್ತು ಬಂದಿಹ ।
ಪರಿಯನರುಹೆನಲೊರೆದನಾ ಹಲ ।
ಧರನಿಗೆರಗಿ ॥ 96 ॥

॥ **ಜಂಜೂಟಿ – ಅಷ್ಟ** ॥

ಮುಷ್ಟಿಕಾಂತಕ ಲಾಲಿಸಯ್ಯ । ನಿನ್ನೊ ।
ಳಷ್ಟೊ ಪೇಳುವೆನು ಕೇಳಯ್ಯ ॥
ದುಷ್ಟರಂದದಿ ಭೀಮಪಾರ್ಥರಗ್ರಜನೊಳ್ ಸ ।
ಮಷ್ಟಿ ಧರೆಯಲಿ ಭಾಗಕೊಡಿಸೆಂ ।
ದಿಷ್ಟು ವಾದಿಪರಂತೆ ಮದದಲಿ ॥ 97 ॥

ಯುವರಾಜ ಸಹದೇವನೆಂದು । ಮಂತ್ರಿ ।
ಯುವಕ ನಕುಲ ಭೀಮಗಿಂದು ॥
ಅವನಿರಕ್ಷಣೆ ನರಗತಿಥಿಸತ್ಕಾರವೆಂ ।
ದವನಿಪನೊಳಾನೆಂದ ವಚನವ ।
ನಿವರಿಗೆನೆ ಖತಿಗೊಂಡು ವಾದಿಸಿ ॥ 98 ॥

ಧರೆ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಡಿಸೆನುತಾ । ಯುಧಿ ।
ಷ್ಠಿರನೊಳ್ ವಾದಿಸುತಿರಲನಿತಾ ॥
ಸುರಮುನಿಯನಿತರೊಳ್ಳೈದಿ ಏಳ್ದಿನದಿ ನಾ ।
ಸರಿಗೊಳಿಪೆನೆಂದರುಹಿ ಶಾಂತತೆ ।
ವೆರಸಿ ಬಂದೆನಗೊರೆದು ತೆರಳಿಹ ॥ 99 ॥

ಅದರಿಂದ ಪಾಂಡವರೆಡೆಗೆ । ಪೋಗು ।
ತಿದಕೊಂದೆತ್ನವ ಮಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ॥
ಕದನವಾಗದ ತೆರದಲಿ ಗರ್ವವಿಳಿಸಿ ಮುಂ ।
ದಿದೆ ಧರಿತ್ರಿಯ ಭಾಗವೆಮಗೆಂ ।
ಬುದ ನಿಲಿಸಿಬರಲೇಳಿರೆನ್ನಲು ॥ 100 ॥

॥ **ವಾರ್ಧಕ** ॥

ಚಿತ್ತಜನ ಪಿತ ಕೇಳು ಪಾಂಡುನಂದನರ ನೀ ।
ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿಲ್ಲಿ ಪರಿಯಂತ ಮೂರ್ಲೋಕದೊಳ ।
ಗತ್ಯಧಿಕ ವೀರ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಸಜ್ಜನರೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿ ಮದವೇರ್ದುದು ॥
ಉತ್ತಮದ ರೀತಿಯಂದೊರೆದು ನೀ ಬಂದಿಹುದ ।
ಪಥ್ಯವಾಯ್ತುವರಿಗದರಿಂದವರ ಗರ್ವಮಂ ।
ನಿತ್ಯಾತ್ಮ ನೀನೆ ಮುರಿವದಕೊಂದುಪಾಯಮಂ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಪೇಳೆಂದನು ॥101॥

॥ **ನವರೋಜು – ಏಕ** ॥

ಯಾದವವಂಶಲಲಾಮ । ನೀ ।
ನಾದರಿಸೈ ಬಲರಾಮ ॥
ಮೋದದೊಳಿದಕೊಂದೆತ್ನವ ಗೆಯ್ಯುವೆ ।
ನೀ ದಯದೊಳು ಸಹಕರಿಸುವುದೆಂದನು ॥ 102 ॥

ಉರಗನ ರೂಪವ ನೀನು । ಮಿಗೆ ।
ಧರಿಸುವದೈ ವಿನತಜನು ॥
ತುರಗವು ಮಾಯೆಯು ಮೋಹಿನಿರೂಪದಿ ।
ಇರಲಡವಿಯೊಳ್ ನಾ ಗಾರುಡಿಯಾಗುವೆ ॥ 103 ॥

ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಯವೆಲ್ಲಾ । ನಾ ।
ನಂದದಿ ಗೆಯ್ಯುವೆನಲ್ಲಾ ॥
ಇಂದಿದಕಭಿಮತವೇನೆನೆ ಹಲಧರ ।
ನೆಂದನು ನಿನ್ನಭಿಮತದಂತಾಗಲಿ ॥ 104 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಹಲಧರನ ಮತಗೊಂಡು ಮಾಯಾ ।
ಲಲನೆ ಗರುಡರಿಗರುಹಿ ತುರಗವ ।
ನೆಲರಶನ ಸಹಿತಾಗ ಕೂಡುತ ಗಾರುಡಿಗನಾಗಿ ॥
ಖಳಕುಲಾಂತಕ ಪೊರಟು ಧರ್ಮಜ ।
ನಿಳೆಯ ಸೇರುತಲಾಟವಾಡುತ ।
ನಲವಿನಿಂದರಮನೆಗೆ ಬರೆ ಚರರೆಂದರವನಿಪಗೆ ॥ 105 ॥

॥ **ಮುಖಾರಿ – ಏಕ** ॥

ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಲಾಲಿಸಯ್ಯ । ಸಜ್ಜನಸುರ ।
ಭೂಜಕೃಪಾಬ್ಧಿಪಾಲಿಸಯ್ಯ ॥
ಮಾಜದೆ ನಿಮ್ಮಪ್ಪಣೆಯೊಳು ನಾವ್ ಮಿಗೆ ।
ರಾಜದ್ವಾರದಿ ಕಾದಿರಲೋರ್ವನು ।
ರಾಜಿಪ ಗಾರುಡಿಯೈತಂದಿಹ ಮಹ ।
ರಾಜಿಪ ದರ್ಶನವಾಗುವಡೆನ್ನುತ ॥ 106 ॥

ಪರಿಪರಿಯಾಟ ಬಲ್ಲನಂತೆ । ಊರಿನೊಳೆಲ್ಲ ।
ತಿರುಗಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಗೊಂಡನಂತೆ ॥
ಅರಸನಿದಿರು ತಾ । ನರಿತಿಹುದೆಲ್ಲವ ।
ನರುಹಿ ಮೆರೆಸಿ ಸಭೆ । ಬೆರಗುಗೊಳಿಪ ಮನ ।
ವಿರಿಸುತ ಬಂದಿಹ । ದೊರೆ ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯ ।
ನಿರುಕಿಸುತಿಹನ । ಪ್ಪಣೆಯರುಹೆನ್ನಲು ॥ 107 ॥

॥ **ಕಂದಪದ್ಯ** ॥

ಚಾರಕರೆಂದುದ ಕೇಳುತ ।
ಧಾರಿಣಿಪತಿ ಬರಹೇಳೆಂದೊರೆಯಲ್ ಮುದದಿಂ ॥
ಸಾರುತ ಚಾರಕನರುಹಲು ।
ಗಾರುಡಿಯೈತಂದವನಿಪಗೆರಗುತ ನುಡಿದಂ ॥ 108 ॥

॥ **ಕಾಪಿ – ಅಷ್ಟ** ॥

ವಡಿಯ ಕೈಮುಗಿವೆ ಪರಾಕು । ಧರ್ಮ ।
ದೊಡಿಯರೆನ್ನಯ ನುಡಿಯವಧರಿಸ್ಬೇಕು ॥ ವಡಿಯ ॥ ಪ ॥

ಊರೂರ ತಿರುಗುತ ಬಂದ್ವಿ । ನಿಮ್ಮ ।
ಊರೊಳಾಟವ ತೋರಿ ಬಹುಮಾನ ತಂದ್ವಿ ॥
ಊರೊಡೆಯರ್ಗೊಮ್ಮೆ ತೋರಿ । ನಮ್ಮ ॥
ಊರತ್ತ ಪೋಗಬೇಕೆಮ್ತಂದೆ ಸಾರಿ ॥ 109 ॥

ಊರೆಮಗಾಯ್ತು ಬೌ ದೂರ । ನಮ್ಮ ।
ಊರಾಗಾಯ್ಕಂಡ್ ಕಂಡ್ರೆ ಸುತ್ಲು ಸಮ್ದೂರ ॥
ಯಾರೂ ಫಕ್ಕನೆ ಬಪ್ಕೆಯಡಿಯ । ಅಂಥ ।
ಊರಿಂದ ಪೊರಟಿಲ್ಲಿ ಬಂದೆವ್ನಮ್ಮೊಡಿಯಾ ॥ 110 ॥

ಕೆಟ್ಟವ್ರ ಕಂಡ್ರೆನಗಾಗ । ನೀವ್ದ ।
ರ್ಶಿಷ್ಠರೆಂಬುದ ಕೇಳಿ ಬಂದೆವ್ನಾವೀಗ ॥
ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜನರೆದ್ರಿನಾಗೇ । ನಾ ಕ ।
ಲ್ತಷ್ಟಾಟವಾಡುವ ಮನ್ಸೈತೆ ಹ್ಯಾಗೆ ॥ 111 ॥

ಏನಾಟವಿದೆ ನಿನ್ನೊಳೀಗ । ಮಾಳ್ಪು ।
ದೀ ನಮ್ಮ ಸಭೆಯವರೀಕ್ಷಿಸಲೀಗ ॥
ನೀನರಿತಿಹ ಚಮತ್ಕಾರ । ವಿದ್ಯ ।
ವೇನಿದ್ದರಳುಕದೆ ತೋರಿಸ್ಯೆ ಶೂರ ॥ 112 ॥

ಆಯ್ತಪ್ಪ ನೋಡಿ ಹಾಂಗಾದ್ರೆ । ಎನ್ನೊ ।
ಳ್ಯೆತಪ್ಪ ದೊಡ್ಡದೊಂದ್ಹಾವಿದ ನೆಗದ್ರೆ ॥
ಸೋತೆ ನಾನವರ್ನೆಗೆದಿದ್ರೆ । ಪಂಥ ।
ವೋತು ಮಾಡ್ಬರಲಿ ಸಭೆಯೊಳಂಥವ್ರಿದ್ರೆ ॥ 113 ॥

॥ **ಮಾರವಿ – ಏಕ** ॥

ಗಾರುಡಿಯೆಂದುದ ಕೇಳುತ ರೋಷದಿ ।
ಮಾರುತಸಂಭವನು ॥
ಶೂರಾಗ್ರೇಸರರಿನಿತಿರಲಿಂತ ವಿ ।
ಚಾರದಿ ಪೇಳುವರೆ ॥ 114 ॥

ಶತಗಜಬಲನೆನ್ನಧಟನರಿಯೆ ನೀ ।
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳು ಉರಗವಿದು ॥
ಅತಿಶಯವೇ ಬಿಡು ನೆಗಹದಿರಲ್ಕೆ ಶ ।
ಪಥವಿದ ಕೇಳೆಂದ ॥ 115 ॥

ಎನ್ನಂಶಕೆ ಬಹ ಸಕಲ ಧರಿತ್ರಿಯ ।
ನಿನ್ನೊಳಗೆಯ್ಯುವೆನು ॥
ಇನ್ನಿದಕೆಷ್ಟಕು ತಪ್ಪೆನೆನುತ ಭುಜ ।
ವನ್ನಪ್ಪಳಿಸಿದನು ॥ 116 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಮಾರುತಿಯ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ನಗುತಲಿ ।
ಗಾರುಡಿಯು ಬಿಡಲುರಗನನು ಮದ ।
ವೇರಿ ನೆಗಹಲ್ಕಿಳೆಯ ಬಿಡದಿರಲತುಳ ವಿಕ್ರಮದಿ ॥

ಭೂರಿಬಲನಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ಯತ್ನಿಸ ।
ಲಾರದಿರಲಹಿ ಭೀಮನನು ಬಿಗಿ ।
ದೋರುಗುಡಿಸಲ್ಕನಿಲಜನು ಕಂಗೆಡುತಲಿಂತೆಂದ ॥ 117 ॥

॥ **ನೀಲಾಂಬರಿ – ಏಕ** ॥

ಆರೊ ಗಾರುಡಿಯೆ ನೀನು । ಬಿಡಿಸುಯೆನ್ನ ।
ಕ್ರೂರ ಸರ್ಪನೊಳ್ ನೊಂದೆನು ॥
ಗಾರುಗೆಟ್ಟೆನು ಬರಿದೆ । ಗರ್ವದಿ ಪಂಥ ।
ವಾರೆಂದರಿಯದೆ ಗೈದೆ ॥ 118 ॥

ಸಾಕಿನ್ನು ಬಿಡಿಸದಿರೆ । ಎನ್ನಯ ಜೀವ ।
ತೀಕುವದಿನಿತಾದರೆ ॥
ಶ್ರೀಕಾಂತ ಮುನಿದನೇನೋ । ಅಲ್ಲದಡಿಂಥ ।
ಕಾಕುಸರ್ಪನೋಳ್ ಸೋಲ್ವೆನೊ ॥ 119 ॥

ಎಂಥೆಂಥ ಬಲವಂತರ । ಯುದ್ಧದಿ ಗೆಲ್ವ ।
ಪಂಥವ ಗೈದ ವೀರ ॥
ಇಂತಾಯ್ತೆ ಗತಿಯೆನಗೆ । ಗರ್ವದಿ ರಾಜ್ಯ ।
ವಂ ತಾನೆ ಕಳೆದೆ ಹೀಗೆ ॥ 120 ॥

॥ **ಕಂದಪದ್ಯ** ॥

ಅನಿಲಜನಿರವಂ ಕಾಣುತ ।
ಜನಪತಿಸಭೆಯೊಳಗೆಲ್ಲರು ವಿಸ್ಮಯಪಡುತಂ ॥
ಇನಿತೇನ್ ಚೋದ್ಯವೊಯೆನುತಿರೆ ।
ಘನತರ ಹಾಸ್ಯದಿ ಜರೆಯುತ ಗಾರುಡಿ ನುಡಿದಂ ॥ 121 ॥

॥ **ಪುನ್ನಾಗತೋಡಿ – ಅಷ್ಟ** ॥

ಆಯಿತೇ । ಪಂಥ । ವಾಯಿತೇ ॥ ಪ ॥
ಆಯಿತೆ ಛಲ ಬರಿ । ಬಾಯಡಂಬಕತನ ।
ವೇಯೆಂದು ನೆರೆದಿರ್ದ । ರಾಯಸಭೆಯ ಇದಿ ॥ ರಾಯಿತೇ ॥ ಅ.ಪ ॥

ಹುಲುನಾಗವಿದನೆತ್ತದವನು । ಭುಜ ।
ಬಲನೆಂದು ಪೊಗಳಲಿನ್ನಾರು ನಂಬುವನು ॥
ಛಲವಂತನಿಳೆಯ ಪಾಲಿಪೆನು । ಎಂಬ ।
ಬಲುಹಡಗಿತೆ ಸಾಕು ಬಿಡಿಸುವೆನಿದನು ॥ 122 ॥

ನಿನ್ನಂಶದಿಳೆಯೆನಗಾಯ್ತು । ಮುಂದಿ ।
ನ್ನಣ್ಣನ ಸೇರಿಕೊಂಡಿಹ ಬಾಳ್ವೆಯಾಯ್ತು ॥
ಪನ್ನಿಪಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಹೋಯ್ತು । ಬಿಡು ।
ಇನ್ನು ಗರ್ವವು ಸಲ್ಲದೆನ್ನೊಳಗಾಯ್ತು ॥ 123 ॥

ಬಿಡಿಸುವೆ ಬಂಧನವೆನುತ । ಲದ ।
ಬಿಡಿಸಿ ಮತ್ತೆಂದನಿನ್ನಾರಾದಡಿನಿತ ॥
ಬಿಡದೆತ್ತಲ್ಕೀಗೆನ್ನೊಳಾದ । ರಾಜ್ಯ ।
ವೊಡನೀವೆನೆನಲಾ ನಕುಲನಿದಿರಾದ ॥ 124 ॥

॥ **ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ–ತ್ರಿವುಡೆ** ॥

ಗಾರುಡಿಯೆ ಕೇಳೊಮ್ಮೆ ಭೀಮನ ।
ಭೂರಿಬಲವನು ಸೆಳೆದನೆಂಬಹಂ ।
ಕಾರ ಬಿಡು ನೋಡೆನ್ನ ಸತ್ತ್ವವಿ ।
ಚಾರವನ್ನು ॥ 125 ॥

ಎಂದೆನುತಲಾ ನಕುಲನಾಗ ಮು ।
ಕುಂದನಂಘ್ರಿಯ ನೆನೆದು ಉರಗನ ।
ನಂದು ನೆಗಹಲು ನೆರೆದ ಸಭೆ ಭಳಿ ।
ರೆಂದು ಪೊಗಳೆ ॥ 126 ॥

ಕಂಡು ಗಾರುಡಿ ನುಡಿದ ಹರುಷದಿ ।
ಗಂಡುಸಹುದೈ ಭಳಿರೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ।
ಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯವ ನಿನಗೆ ಬಿಟ್ಟೆ ಪ್ರ ।
ಚಂಡನೆನುತ ॥ 127 ॥

ಪೊಗಳೆ ಮರುತಜ ನಾಚಿ ಪಿಂದಕೆ ।
ತೆಗೆಯೆ ಗಾರುಡಿ ನುಡಿದನಾಟದ ।
ಬಗೆಯು ಬೇರೊಂದಿಹುದು ತುರಗವಿ ।
ದಗಡುತನದಿ ॥ 128 ॥

ಏರಿ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯೊಳು ಮೆರೆವ ಸ ।
ವಾರನಿರೆ ಬರಲೆಂದು ಸೂಚಿಸೆ ।
ವೀರ ಫಲುಗುಣನೆದ್ದ ಘನಗಂ ।
ಭೀರದಿಂದ ॥ 129 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಗಾರುಡಿಯೆ ಕೇಳೀಗ ತುರಗವ ।
ನೇರಿ ಬರುವದಿದಾವ ದೊಡ್ಡಿತು ।
ವೀರರಿಗೆ ಬಿಡು ಸಾಕು ಗಳಹದಿರೆನುತ ಫಲುಗುಣನು ॥
ಸಾರಿ ಮುಂದಕೆ ತುರಗದೆಡೆಗೆ ಸ ।
ವಾರಿ ಗೆಯ್ಯಲು ಚಿಗಿದು ಗಗನಕೆ ।
ಹಾರಲದ್ಭುತವೇನೆನುತ ಬೆರಗಾಗೆ ಸಕಲ ಜನ ॥ 130 ॥

॥ **ಕಂದಪದ್ಯ** ॥

ನರನಿಂತಭ್ರದಿ ಸಾರಲ್ ।
ಪರಿಕಿಸಿ ಗಾರುಡಿಯವನಿಪನೊಡನಿಂತೆಂದಂ ॥
ಚರಿಸಿದ ಹಯ ಬರುವನ್ನೆಗ ।
ಬರುವೆನು ತಾನೆನುತಡಗಲು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದಂ ॥ 131 ॥

॥ **ಮಾರವಿ – ಏಕ** ॥

ಧರಣಿಪ ಕೇಳಾ । ತುರಗವು ಗಗನಾಂ ।
ತರದೊಳು ಚರಿಸುತ । ಬರುತಿರೆ ವೇಗದಿ ।
ನರನಿದನೀಕ್ಷಿಸಿ । ಬೆರಗಾಗುತ ಭಯ ।
ವೆರಸಿ ನಡುಗೆ ತ । ನ್ನಿರವೇನೆನುತ ॥ ಏನನೆಂಬೆ ॥ 132 ॥

ಏನಿದು ವಿಸ್ಮಯ । ವೀ ನವತುರಗವ ।
ಕಾಣೆನಿನಿತು ದಿನ । ವೇನಹುದೆಂದನು ।
ಮಾನದೊಳಿರೆ ಘನ । ಕಾನನದೊಳು ಹರಿ ।
ಸೂನುವ ಕೆಡಹುತ । ತಾನಡಗಿದುದು ॥ ಏನನೆಂಬೆ ॥ 133 ॥

॥ **ವಾರ್ಧಕ** ॥

ನಿಬಿಡವಾಗಿಹ ತರುಲತಾದಿಗಳ ಕಾನನದೊ ।
ಳಿಭವಾಹನನಣುಗನಂ ಕೆಡಹೆ ಮೂರ್ಛಿಸುತೆದ್ದು ।
ನಭಕಡರಿದಿನಬಿಂಬದುರುಬೇಗೆಯಿಂ ಬಳಲಿ ಬಾಯಾರಿ ಬೆಂಡಾಗುತ ॥
ಇಭಪುರಿಯದೆತ್ತ ತಾನೆತ್ತ ತುರಗವಿದೆತ್ತ ।
ಲಬುಜನಾಭನ ಕರುಣವೆತ್ತಡಗಿತೆನುತಲಿ ಹ ।
ಲುಬುತಿರಲ್ಕಿತ್ತ ಮಾಯಾಮೋಹಿನಿಯು ನಗುತಲೈತಂದಳೇವೇಳ್ವೆನು ॥ 134 ॥

॥ **ಬೇಗಡೆ – ತ್ರಿವುಡೆ** ॥

ಮಂದಗಾಮಿನಿ ನಡೆ । ತಂದಳೋಲಾಡಿ ।
ಮಂದಮಾರುತ ಸ್ಮರ । ರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ।
ಕುಂದಕುಸುಮ ಸುಮಗಂಧವೀಡಾಡಿ ।
ಚಂದದಿಂದೊಲಪು ವೈಯ್ಯಾರದ ಮೋಡಿ ॥
ಯಿಂದ ನೋಡುವ ವಿಟಜನರು ಬೆರ ।
ಗಿಂದ ಮೋಹಿಪ ವಿಮಲತನು ಹೊಳ ।
ಪಿಂದ ನಸುನಗೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸು ।
ತಿಂದುಮುಖಿ ನಲವಿಂದ ಮೋದದಿ ॥ 135 ॥

॥ **ಕಂದಪದ್ಯ** ॥

ಅಂಗಜನರಗಿಣಿಯಂದದಿ ।
ಶೃಂಗಾರದಿ ಬಹ ತರುಣಿಯ ನೋಡುತ ವಿಜಯಂ ॥
ಅಂಗದ ಶ್ರಮವನ್ನುಳಿದು ಕು ।
ರಂಗಾಕ್ಷಿಗೆ ಮರುಳಾಗುತ ತನ್ನೊಳು ನುಡಿದಂ ॥ 136 ॥

॥ ಯಮುನಾಕಲ್ಯಾಣಿ – ಅಷ್ಟ ॥

ಅಹಹಾ ಇನ್ನೆನಿತು ಸುಂದರಿ ಈಕೆ । ಇಲ್ಲ ।
ಮಹಿಯೊಳಗಿನಿತು ಚೆಲುವಿನಾಕೆ ॥ ಪ ॥

ಮನುಮಥನರಗಿಣಿಯಂತಿಹಳು । ನೋಡ ।
ಲನುಪಮಲಾವಣ್ಯವಾಂತಿಹಳು ॥
ಕನಕಪುತ್ತಳಿಯಂತೆ ಹೊಳಪಿನೊಳು । ಇರ್ಪ ।
ವನಿತಾಮಣಿಯು ಇವಳ್ಯಾರಿವಳು ॥ 137 ॥

ಈ ತಳೋದರಿಯ ನಿರ್ಮಿಸಲಿನ್ನು । ಪದ್ಮ ।
ಜಾತನೆಂತಾಂತನೊ ಶ್ರಮವನ್ನು ॥
ಮಾತಿಂದರುಹಿ ಫಲವೇನಿವಳ । ನೋಡಿ ।
ಸೋತುಹೋಗದ ನರರತಿ ವಿರಳ ॥ 138 ॥

ಘೋರ ವಿಪಿನವಿದರೆಡೆಗಾಗಿ । ಬಂದ ।
ಕಾರಣವೆಲ್ಲ ವಿವರವಾಗಿ ॥
ಸಾರಿ ನಾ ತಿಳಿದು ನೋಡುವೆನೆಂದು । ಮನ ।
ವೇರಿ ಪಾರ್ಥನು ಕೇಳ್ದನಿಂತೆಂದು ॥ 139 ॥

॥ ಮುಖಾರಿ – ಏಕ ॥

ಯಾರೇ ಭಾಮಿನಿ ಸುಂದರಾಂಗಿ । ಗಜಗಮನೆ ಲತಾಂಗಿ ।
ತೋರೇ ನಿನ್ನಾನನ ಕೋಮಲಾಂಗಿ ॥
ಘೋರ ವಿಪಿನವಿದ । ಸಾರಿದ ಬಗೆಯೇ ।
ನೂರೆಲ್ಲಿದೆ ಮದ । ವಾರಣಗಾಮಿನಿ ॥ ಯಾರೇ ॥ 140 ॥

ಸುಮಕೋಮಲಾಂಗಿ ನಿನ್ನ ನೋಡಿ । ಭ್ರಮೆಗೊಂಡೆನು ಖೋಡಿ ।
ಸುಮಶರನೆನ್ನೊಳ್ ನಿರ್ದಯ ಮಾಡಿ ॥
ಸುಮಬಾಣವನೆದೆ । ಗಮರಿಸಿ ಬಿಡುತಿಹ ।
ನಮಮ ಸಹಿಸೆ ನೀ । ಶಮಿಸೆಲೆ ಮೋದದಿ ॥ ಯಾರೇ ॥ 141 ॥

ಭೃಂಗಕುಂತಳೆ ಪದ್ಮಗಂಧಿ । ನಿನ್ನನು ಪೊಂದಿ ।
ಸಂಗಸುಖವಗೊಳ್ಳಲೆಂದೀ ॥

ತುಂಗವಿಪಿನದಿ ತು । ರಂಗವು ಕೆಡಹಿದ ।
ಸಂಘಟನೆಯು ಶ್ರೀ । ರಂಗನ ಲೀಲೆಯು ॥ ಯಾರೇ ॥ 142 ॥

॥ ಕಂದಪದ್ಯ ॥

ಎಂದೀ ತೆರ ಬಹುವಿಧದಿಂ ।
ಕಂದರ್ಪನ ಬಾಧೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ ವಿಜಯಂ ॥
ಸುಂದರಿಯಂ ಬೆಸಗೊಳುತಿರೆ ।
ಮಂದಸ್ಮಿತವದನದಿ ಮಿಗೆ ನುಡಿದಳ್ ಬೆಡಗಿಂ ॥ 143 ॥

॥ ಜಂಜೂಟಿ – ಅಷ್ಟ ॥

ಸುರಲೋಕದಬಲೆ ಕೇಳ್ ನಾನು । ಭೂ ಸಂ ।
ಚರಿಸುವ ಮನದಿ ಬಂದಿಹೆನು ॥
ನರನೆ ನೀನ್ಯಾರೆನ್ನಬರಿದೆ ಯೋಚನೆ ಗೈವೆ ।
ಪುರವದಾವೆಡೆ ಘೋರ ವಿಪಿನಕೆ ।
ತೆರಳಿ ಬಂದಿಹ ಪರಿಯನರುಹಿಸು ॥ 144 ॥

॥ ಕೇದಾರಗೌಳ – ಝಂಪೆ ॥

ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ಕೇಳೆ ರಮಣಿ । ಪೇಳ್ವೆ ಕರಿ ।
ಪುರದರಸು ಸದ್ಗುಣಮಣಿ ॥
ವರ ಧರ್ಮತನಯನನುಜ । ಪಾರ್ಥನೆಂ ।
ಬರುವನಕೆ ಬಂದೆ ಸಹಜ ॥ 145 ॥

॥ ಜಂಜೂಟಿ – ಅಷ್ಟ ॥

ಬಲ್ಲೆನಾ ಪಾರ್ಥನ ಪರಿಯ । ಸುರ ।
ದಲ್ಲಣನೆಡೆಗೈದುದರಿಯ ॥
ಅಲ್ಲಿಶಚೀಂದ್ರನಪ್ಪಣೆಯಿಂದಲೂರ್ವಶಿ ।
ಯಲ್ಲಿ ಮನವಿಡದವಳ ತ್ಯಜಿಸಿದ ।
ನಿಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆ ಯಾಕೆನ್ನೊಳಾದುದು ॥ 146 ॥

॥ **ಕೇದಾರಗೌಳ – ಝಂಪೆ** ॥

ಸತಿ ಶಿರೋಮಣಿಯೆ ಕೇಳು । ಊರ್ವಶಿಯು ।
ಪಿತನಿಂದ್ರನಿಗೆ ಸಲುವಳು ॥
ಹಿತವಲ್ಲವೆನಗೆಂಬುದ । ಗ್ರಹಿಸಿದೆನು ।
ಮತವೇನು ನೀ ಪೇಳ್ವುದ ॥ 147 ॥

ಬೇಡ ಬೇಡೆನ್ನೊಳಿಂತು । ಮನವ ನೀ ।
ಮಾಡದಿರು ಭ್ರಮೆಯನಾಂತು ॥
ಕೇಡಹುದು ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ । ಸುಖವಿಲ್ಲ ।
ವಾಡಿ ಕಳೆದಿಹೆನೊಮ್ಮೆಗೆ ॥ 148 ॥

ಕಷ್ಟವೆನಿತಾದಡದನು । ಸಹಿಸಿಕೊಂ ।
ಡಿಷ್ಟ ಪಾಲಿಪೆ ನಿನ್ನನು ॥
ಇಷ್ಟಕಂಜದಿರು ನೀನು । ಹಿಡಿ ನಂಬು ।
ಕೊಟ್ಟೆ ತವ ವಾಂಛಿತವನು ॥ 149 ॥

ಪರತರುಣಿಯರೊಳು ಮನವ । ನಿಟ್ಟ ಘನ ।
ಪುರುಷರಾದರು ಮಾನವ ॥
ತೊರೆದು ನಂಬಿಗೆಗೊಡುವರು । ಆದ ನಂಬಿ ।
ದರೆ ಸತಿಯರುರೆ ಕೆಡುವರು ॥ 150 ॥

ಮಾನಿನೀಕುಲರನ್ನಳೆ । ಬಿಡು ಬಿಡನು ।
ಮಾನಗೊಳದಿರು ನಿನ್ನೊಳೆ ॥
ಈ ನಾಡಿನೆನ್ನಂಶವ । ನಿನಗಿತ್ತೆ ।
ನೀ ನುಡಿಯ ಹಿಡಿ ಸತ್ಯವ ॥ 151 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

[ಧ]ನಕಭೂಪತಿಯಣುಗನಾತ್ಮಜ ।
ನನು ರಣದಿ ಕೆಡಹಿದನ ದರ್ಪವ ।
ಘನದಿ ಮುರಿದವನರಸಿಯಯ್ಯನ ಪೆಸರಹುದು ನಿನಗೆ ॥

ಜನಿಸುವರ್ಭಕರಿಂದ ಮುಂದವ ।
ರನು ಸಲಹಿ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಂದದಿ ।
ನಿನಗೆ ನಡೆಯಲಸಾಧ್ಯ ಬಿಡು ಸಾರಿದೆನು ಪಿಂತೆರಳು ॥ 152 ॥

॥ **ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ – ತ್ರಿವುಡೆ** ॥

ಬಿಡು ಬಿಡಿನ್ನಬುಜಾಕ್ಷಿ ಸಂಶಯ ।
ವಿಡದಿರೆಲೆ ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂದದಿ ।
ನಡೆವೆನೆಂದಿಗು ತಪ್ಪೆ ನಂಬುಗೆ ।
ಗೊಡುವೆನಿದಕೊ ॥ 153 ॥

ಅಗ್ರಜಾನುಜರೆನ್ನ ತೊರೆದರು ।
ಶೀಘ್ರದಿಂದರ್ಧಾಂಗಿಯಗಲೆ ಸ ।
ಮಗ್ರವನು ನಿನಗಾಗಿ ಗಣಿಸೆ ಪ ।
ರಿಗ್ರಹಿಸು ನೀ ॥ 154 ॥

ಎಂದು ನಂಬುಗೆಗೊಡುತಲಾಗ ಪು ।
ರಂದರಾತ್ಮಜನವಳ ಕೂಡುತ ।
ಚಂದದಿಂದಿರುತಿರ್ದ ಕೇಳು ವ ।
ಸುಂಧರೇಶ ॥ 155 ॥

॥ **ಕಾಂಭೋದಿ – ಝಂಪೆ** ॥

ದಂತಿಪುರದರಸ ಕೇಳಿಂತು ಫಲುಗುಣನವಳ ।
ಕಾಂತಾರದೊಳಗೆ ಜೊತೆಗೂಡಿ ॥
ಸಂತಸದೊಳಿರ್ದನಿನ್ನೆಂತೊ ಹರಿಮಾಯೆಯವ ।
ಳಿಂತೊರೆದಳಾಗ ಪಾರ್ಥನೊಳು ॥ 156 ॥

ಏನಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಬಹುಮಾನವಿರಲೆನಗೀಗ ।
ಸ್ನಾನಕೋಸುಗ ನೀರ ಕುದಿಸಿ ॥
ವೈನದಿಂ ತೈಲವನು ಪೂಸಿ ವಸನವನೊಗೆದು ।
ಸಾನುಕೂಲತೆಗೊಳಿಸು ಜವದಿ ॥ 157 ॥

ಎಂದು ದಿನದಿನದಿ ಪೀಡಿಸುತ ಸೌಕರ್ಯವವ ।
ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳುತ ಸುಖದಿ ॥
ಮಂದಗಾಮಿನಿ ಇರಲು ಜನಿಸಿದರು ಹಲವಾರು ।
ಕಂದರೇನೆಂಬೆ ವಿಸ್ಮಯವ ॥ 158 ॥

॥ **ವಾರ್ಧಕ** ॥

ಜನಿಸಿದರ್ಭಕರಿಂಗೆ ಬೇಕಾದ ಪಾಲ್ಬೆಣ್ಣೆ ।
ತಿನಿಸುಗಳ ತಂದಿತ್ತು ಸಲಹುತ್ತ ಮೋಹದಿಂ ।
ವನಿತೆಯನು ಮನವೊಲಿಸುತವಳಿಚ್ಛೆಗೆಡರಾಗದಂತವಳೊಳೆರಕವಾಗಿ ॥
ಅನಿಮಿಷಾಧಿಪನಣುಗ ತ್ರೈಲೋಕವಿಜಯನೆಂ ।
ದೆನಿಪ ಘನ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನುಳಿದು ತನ್ನಂ ಮರೆತು ।
ಇನಿತು ಮಾಯೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು ಮರುಳಾದನೆನಿತೊ
ಮುರಹರನ ಲೀಲೆ ॥ 159 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಮಂದಗಾಮಿನಿಯೊಂದು ದಿನ ನಿಜ ।
ಕಂದರನು ನೋಡೆಂದು ನರನೊಡ ।
ನಂದು ಬಿಟ್ಟಡಗಿರಲು ಬಳಿಕಾ ತರಳರೊಂದಾಗಿ ॥
ತಂದೆ ಕೊಡು ತಿನಿಸುಗಳ ಹಸಿವಹು ।
ದೆಂದು ಹಲವಂಗದಲಿ ಪೀಡಿಸ ।
ಲಂದು ನರ ಕಂಗೆಡುತ ಯೋಚಿಸಿ ತನ್ನೊಳಿಂತೆಂದ ॥ 160 ॥

॥ **ಕಾಪಿ – ಅಷ್ಟ** ॥

ಸಾಕು ಸಂಸಾರ ಗೋಳಾಟ । ಇದ ।
ನ್ಯಾಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೊ ಹರಿ ಮಾಯಾಕಾಟ ॥ ಪ ॥

ವನಿತೆಮೋಹಕೆ ಮರುಳಾಗಿ । ತನ್ನ ।
ಘನ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯ ಸಂಪದವೆಲ್ಲ ನೀಗಿ ॥
ಇನಿತು ಕಷ್ಟಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ । ಲಜ್ಜೆ ।
ಯನು ತೊರೆದವಳ ಸ್ನೇಹಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ॥ 161 ॥

ಗಂಡು ತಾನೆಂಬುದ ಮರೆತು । ಭ್ರಮೆ ।
ಗೊಂಡವಳಿಷ್ಟ ಪಾಲಿಪೆನೆಂದು ಬೆರೆತು ॥
ಲಂಡ ಬಾಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಕಲೆತು । ಈರ್ಪ ।
ಷಂಡ ಜೀವನಕಿಂತ ಮರಣವೆ ಒಳಿತು ॥ 162 ॥

ಕೆಟ್ಟೆ ನಾನಿವಳೊಶವಾಗಿ । ಎನ್ನ ।
ಪಟ್ಟಣ ಸತಿ ಸುತಾಗ್ರಜರೆಲ್ಲ ನೀಗಿ ॥
ಇಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಪುಟ್ಟಲಾಗಿ । ಇನ್ನು ।
ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆವುದೆಂತೀ ವನದಿ ಲೇಸಾಗಿ ॥ 163 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಇನಿತು ಫಲುಗುಣನೆಣಿಸಿ ತನ್ನಯ ।
ಮನದಿ ವೈರಾಗ್ಯವನು ತಾಳುತ ।
ತನಯರುಪಟಳವಾನಲಾರದೆ ಬೈದು ಹೊಡೆದಟ್ಟಿ ।
ಅಣುಗರತಿ ಬೊಬ್ಬಾಟವೆಸಗುತ ।
ಜನನಿಯೆಡೆಗೋಡುತಿರೆ ಕಂಡಾ ।
ವನಜಮುಖಿ ಗರ್ಜಿಸುತಲೈತಂದೊರೆದಳರ್ಜುನಗೆ ॥ 164 ॥

॥ **ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ – ತ್ರಿವುಡೆ** ॥

ಏನಿದೇನೈ ನರನೆ ನಿನ್ನಭಿ ।
ಮಾನ ಸುಡು ಸುಡು ತರಳರನು ಹೊಡೆ ।
ದೇನು ಕಾರಣವಟ್ಟಿದೆಯ ಗುಣ ।
ಹೀನನಾಗಿ ॥ 165 ॥

ಪೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ಮೊದಲು ನಿನ್ನನು ।
ಕೂಲತೆಯ ನೀನರಿಯದೆನ್ನನು ।
ಪಾಳುಗೆಡಹಲು ಬಿಡುವೆನೇ ಕೊಡು ।
ಕೂಳನೆಮಗೆ ॥ 166 ॥

ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪೊರೆಯಲಾರದ ।
ಜಡ ತಿರುಕ ನಿನಗ್ಯಾಕೆ ಸತಿ ಸುತ ।
ರಡವಿಗಟ್ಟುವ ಮನವೆ ಬಿಡೆನೆನೆ ।
ನುಡಿದ ನರನು ॥ 167 ॥

ಸ್ಯೆರಿಸಂಬುಜನಯನೆ ಗಜಪುರ ।
ಸೇರಿ ಸುಖಿಸುವೆ ನಿಮ್ಮನೆಂದಿಗು ।
ಮೀರೆನಾಡಿದ ನುಡಿಯ ಸುಮ್ಮನೆ ।
ದೂರಬೇಡ ॥ 168 ॥

ಬಲ್ಲೆ ಗಜಪುರದೆಡೆಗೆ ನಮ್ಮನು ।
ಕೊಲ್ಲಲೊಯ್ವೆಯ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವ ।
ನೆಲ್ಲವೆನಗಿತ್ತಾದಮೇಲೆ ।
ನ್ನೆಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ॥ 169 ॥

॥ **ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯೆ – ಅಷ್ಟ** ॥

ಎಂದಾ ಕಾಮಿನಿ ಹಲವಂಗದಿ । ಶಕ್ರ ।
ನಂದನಗೆನೆ ಮಾನಭಂಗದಿ ॥
ನೊಂದು ಬಾಯಾರಿ ಬೆಂಡಾಗುತ್ತ । ಶ್ರೀ ಗೋ ।
ವಿಂದನೆ ಗತಿಯೆಂದು ಮರುಗುತ್ತ ॥ 170 ॥

ಜಡಜಲೋಚನೆ ತಾಳು ಎನ್ನಯ । ಅಂಶ ।
ಪೊಡವಿಯು ನಿನಗಾಗೆ ಚಿನ್ಮಯ ॥
ಬಿಡನೆನ್ನ ನಂಬಿಹೆನಾತನ । ಭಾಷೆ ।
ನಡೆಸಿ ತೋರುವೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಥನ ॥ 171 ॥

ತೋರು ತೋರೆಲೊ ಹರಿಪಾದವ । ನೋಡಿ ।
ಸೇರುವೆ ಪೊರೆವ ರಮಾಧವ ॥
ತೀರದನ್ಯಥ ಬಿಡೆ ನೋಡೆಂದು । ತೋರ್ದ ।
ಛಾರುಭಟಿಸಿ ಘೋರಾಕೃತಿಯಂದು ॥ 172 ॥

॥ **ಮಾರವಿ – ಏಕ** ॥

ನಾರಿಯು ಘೋರಾ । ಕಾರವ ತಾಳುತ ।
ತೋರು ಹರಿಯನೆಂ । ದಾರುಭಟಿಸುತಿರೆ ।
ವೀರ ನರನು ಬಾ । ಯಾರಿ ಬೆದರಿ ಹೆ ।
ಮ್ಮಾರಿ ಹೊರತು ಸುರ । ನಾರಿಯಲ್ಲೆನುತ ॥ ಓಡುತಿರ್ದ ॥ 173 ॥

ತಡೆ ತಡೆ ನಿಲು ನಿ । ಲ್ಲಡಿಯಿಡದಿರು ಮುಂ ।
ದಡಗೆಡಹುವೆ ತವ । ಹುಡುಗರನೆಲ್ಲರ ।
ಬಿಡದಿವರನು ಪೊರೆ । ಯಡಗಿದರೆಲ್ಲಿಯು ।
ಬಿಡೆನೆನುತಟ್ಟಲು । ಕಡು ರಭಸದಲಿ ॥ ರೋಷದಿಂದ ॥ 174 ॥

ತರುಣಿಯೆ ತಾಳಿ । ನ್ನರುಹುವೆ ಹಸ್ತಿನ ।
ಪುರಕೈದುವೆ ನೀ । ಬರಲಿಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ।
ಹರಿಯನು ತೋರುವೆ । ಬರಿದೆ ವೃಥಾ ಗೋ ।
ಳುರಿಸದಿರೆನ್ನುತ । ಮುರಿದೋಡಿದನು ॥ ಭೀತಿಯಿಂದ ॥ 175 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಇಂತರುಹುತಲಿ ಫಲುಗುಣನು ನಿಜ ।
ದಂತಿಪುರದೆಡೆಗಾಗಿ ಬರುತಿರೆ ।
ಕಾಂತೆ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದಳು ನಿಜರೂಪಾಂತು ಗರ್ಜಿಸುತ ॥
ಮುಂತೆ ನರನವನೊಡನೆ ಪಿಂದಕೆ ।
ದಂತಿಗಾಮಿನಿ ಸಹಿತ ನಡೆತಂ ।
ದಂತಕಾತ್ಮಜಗೆರಗಲೆತ್ತುತಲನುಜಗಿಂತೆಂದ ॥ 176 ॥

॥ **ಮಧುಮಾಧವಿ – ತ್ರಿವುಡೆ** ॥

ಬಂದೆಯೇನೈ ತಮ್ಮ ತುರಗವ ।
ನಂದು ನೀನಡರಿರ್ದುದೆತ್ತಲು ।
ಹೊಂದಿತೆಂಬುದನರಿಯದತಿ ಮನ ।
ನೊಂದು ಯೋಚಿಸುತಿರ್ದೆನು ॥ 177 ॥

ಮುರಮಥನ ದಯದಿಂದ ಪಿಂದಕೆ ।
ಬರಿಸಿದನು ಸಂತೋಷವಾದುದು ।
ತರುಣಿ ಯಾರಿವಳೆಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ ।
ಳರುಹು ವಿವರದೊಳೆಲ್ಲವ ॥ 178 ॥

॥ **ವಾರ್ಧಕ** ॥

ಎಂದೆನಲು ನುಡಿದಗ್ರಜನೆ ಕೇಳು ವಾಜಿಯದ ।
ನಂದೇರಿದೊಡನೆ ಗಗನಾಂಗಣದಿ ಬಿಗಿದೆನ್ನ ।
ತಂದು ಕಾಂತಾರದೊಳ್ ಕೆಡಹೆ ಬಸವಳಿದಿರಲು ಮಂದಗಾಮಿನಿ ಈಕೆಯು ॥
ಬಂದವಳ ನೋಡಿ ಭ್ರಮೆಗೊಂಡಿವಳು ಪೇಳ್ದ ತೆರ ।
ದಿಂದ ನಂಬುಗೆಗೊಟ್ಟು ಕೂಡಿರಲ್ಕಿವಳುದರ ।
ದಿಂದ ಸುತರುದಿಸೆ ಕಂಗೆಡುತ ಸಂಸಾರದಿಂ ಬೆಂದು ಬೇಗುದಿಗೊಂಡೆನು ॥179॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಶ್ರೀಲಲಾಮನೆ ಗತಿಯೆನುತ ಭಯ ।
ತಾಳಿರಲ್ಕಿವಳೆನ್ನ ಬಿಡದತಿ ।
ಗೋಳುಗುಡಿಸುತ ಹರಿಯ ತೋರೆನುತೆನ್ನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ॥
ಬಾಲೆ ಬಂದಿಹಳಿವಳಿಗಾ ಶ್ರೀ ।
ಲೋಲದರ್ಶನವಾಗದಿರೆ ಬಿಡ ।
ಳೀ ಲತಾಂಗಿಯೆನಲ್ಕೆ ಧರ್ಮಜ ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನಿಸಿದ ॥ 180 ॥

॥ **ಪುನ್ನಾಗತೋಡಿ – ಅಷ್ಟ** ॥

ಪಾಹಿ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭ । ದುರ್ಜನರ ಸ ।
ಮೂಹಕದಳಿಮತ್ತೇಭ ॥
ಪಾಹಿ ಪಂಕಜನಯನ ವಿನತಜ ।
ವಾಹನಾಂಬುಧಿಶಯನ ಸುಮನಸ ।
ವಾಹಿನೀನುತಚರಣ ಭುವನಸು ।
ಮೋಹನಾತ್ಮಕ ಮುನಿಜನಾನತ ॥ ಪಾಹಿ ॥ 181 ॥

ಹರಿ ಮುರಾಂತಕ ಮುಕುಂದ । ಬಂಧನ ಪರಿ ।
ಹರಿಸೋ ನಂಬಿದೆ ಗೋವಿಂದ ॥
ಹರಿಣಲೋಚನೆಗಾಗಿ ನರ ತರ ।
ಹರಿಸುತಿಹ ಬಂದೀಗ ಭಯ ಪರಿ ।
ಹರಿಸಿ ನಮ್ಮನು ಸಲಹಿ ಕರುಣವ ।
ಹರಿಸು ನಿತ್ಯಾನಂದ ಮಹಿಮನೆ ॥ ಪಾಹಿ ॥ 182 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಇಳೆಯರಸ ಕೇಳಿಂತು ಧರ್ಮಜ ।
ನಳಲು ಕೇಳಿಸಿತಿಂದಿರಾಪತಿ ।
ಗೊಳಗೊಳಗೆ ನಸುನಗುತ ಗರುಡನನೇರಿ ವಹಿಲದಲಿ ॥
ಘಳಿಲನೈತರೆ ಕಂಡು ಧರ್ಮಜ ।
ನುಳಿದ ಸಹಜರು ಸಹಿತ ವಂದಿಸೆ ।
ತಲೆ ನೆಗಹಿ ತಕ್ಕೈಸಿ ಯಮಜನೊಳೆಂದನಸುರಾರಿ ॥ 183 ॥

॥ **ಕಾಪಿ – ಅಷ್ಟ** ॥

ಕೊರತೆಯೇನಾದುದೈ ಭೂಪ । ನಿನ್ನ ।
ದೊರೆತನಕಾರಿಂದ ಬಂತು ಸಂತಾಪ ॥
ನರ ಮರುತಜರೊಂದಾಗಿಹರೇ। ಪೇಳ್ದ ।
ತೆರನಾಳ್ವಿಕೆಯೊಳೊಪ್ಪಿದಾಜ್ಞೆಯಂತಿಹರೆ ॥ 184 ॥

ಎನಲೆಂದ ಹರಿ ನಿನ್ನಾಣತಿಯ । ಪೇಳ ।
ಲನಿಲಜಾರ್ಜುನರೊಪ್ಪದಿಳೆಯ ಹಸುಗೆಯ ॥
ತನಗೀಯಬೇಕೆಂದುಯೆನ್ನ । ಪೀಡಿ ।
ಪನಕ ತಾಳಿಸಿದನು ಸುರಮುನಿರನ್ನ ॥ 185 ॥

ಈಗಳೀ ಫಲುಗುಣ ವನದಿ । ತೋರ್ಪೀ ।
ನಾಗವೇಣಿಯ ಮೋಹಕೊಳಗಾಗಿ ಘನದಿ ॥
ಬೇಗೆಗೊಂಡಿಲ್ಲಿಗೈತಂದು । ನಿನ್ನ ।
ನೀಗಬಲೆಗೆ ತೋರೆ ನೆನೆಸಿದೆನಿಂದು ॥ 186 ॥

॥ **ವಾರ್ಧಕ** ॥

ಎಂದಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ನುಡಿಗೆ ನಸುನಗುತಲಾ ।
ಇಂದಿರೇಶಂ ಕಾಮಿನಿಯ ಕರೆದು ಸಂತವಿಸೆ ।
ಸಂದಿತೆನ್ನಿಚ್ಛೆ ಕೈಗೂಡಿತೆನುತಪ್ಪಣೆಯ ಕೊಂಡು ನಿಜಗತಿಗೈದಲು ॥
ಮಂದರಧರಂ ಭೀಮ ಫಲುಗುಣರ ಕರೆದವರೊ ।
ಳೆಂದ ನಿಮ್ಮಂಶ ಧರಣಿಯದೆಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರಿ ।
ಗೊಂದಲವಿದೇಕೆ ಸರಿಹಸುಗೆಯಂ ಮಾಳ್ಪೆನೆನೆ ಮರುತಸುತನಿಂತೆಂದನು ॥ 187 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ದೇವ ಲಾಲಿಪುದೋರ್ವ ಗಾರುಡಿ ।
ಹಾವ ತರಲದ ನೆಗಹಲಾರದೆ ।
ನಾ ವಸುಧೆಯಂಶವನು ಪಣಕಿಡೆ ಗೆಲಿದ ನಕುಲಾಂಕ ॥
ಈ ವಿಧದಿಯೆನ್ನಂಶದವನಿಯ ।
ಲಾವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲೆನಲು ಫಲುಗುಣ ।
ನೀ ವನಿತೆಗೆನ್ನಂಶವಿತ್ತತಿನಿರ್ಗತಿಕನೆಂದ ॥ 188 ॥

॥ **ಸುರುಟಿ – ಏಕ** ॥

ಭಳಿರೆ ಪರಾಕ್ರಮರು । ನೀವಿಳೆ ।
ಯೊಳಗತಿ ವಿಕ್ರಮರು ॥
ಗಳಿಸುವ ಮೊದಲೇ । ಕಳೆದಿರಿ ಭೂಮಿಯ ।
ತೊಲಗಿರಿ ಗಜಪುರ । ದೊಳು ಹಕ್ಕಿಲ್ಲವು ॥ 189 ॥

ಅಣ್ಣನ ಕೂಡಿಹುದು । ನಿಮ್ಮಯ ।
ಬಣ್ಣಕೆ ಸರಿಬರದು ॥
ಇನ್ನಾಲೋಚಿಸ । ಲೇನಹುದೀರ್ವರು ।
ಮಿಣ್ಣನೆ ಪೊರಡುವು । ದುಚಿತವು ಗುಪಿತದಿ ॥ 190 ॥

ತಮಗಿದಿರಾರೆನುತ । ಗರ್ವದಿ ।
ಯಮಜನೊಳ್ ವಾದಿಸುತ ।
ಕ್ಷಮೆಯಧಿಕಾರವ । ಕೇಳ್ವಂತಾದಿರೆ ।
ಸಮವಾಯಿತು ಈ । ಗಮಮ ಶಭಾಸುರೆ ॥ 191 ॥

॥ **ಮಧುಮಾಧವಿ – ಏಕ** ॥

ದೇವರ ದೇವ ತಪ್ಪಾದುದೆಮ್ಮಿಂದ ।
ಕಾವುದಾನತಬಂಧು ನೀನೆ ಗೋವಿಂದ ॥
ಈ ವಸುಧೆಯ ಭಾಗವೆಮ್ಮದಿಂತಾಯ್ತು ।
ನಾವಗ್ರಭವನೊಳ್ ವಾದಿಸೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಯ್ತು ॥ 192 ॥

ಅಣ್ಣ ನಮಗೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠನೆಂಬುದ ಮರೆತು ।
ಮಿಣ್ಣನೆ ಬೇರಿಹುದೊಳಿತೆಂದು ಬೆರೆತು ॥
ಇನ್ನಿನಿತಾಗೆ ಸೇರುವದಾರ ಮೊರೆಯ ।
ಎಣ್ಣದನ್ಯಥ ಭೇದ ಪೊರೆ ವಸುಂಧರೆಯ ॥ 193 ॥

ಎಂದನಿಲಜಪಾರ್ಥರಡಿಗಡಿಗೆರಗಿ ।
ತಂದೆಯೆಮ್ಮಪರಾಧ ಕ್ಷಮಿಸೆಂದು ಮರುಗಿ ॥
ನಿಂದಿರೆ ನಾಚಿ ಗೋವಿಂದನು ನಗುತ ।
ಎಂದನೀ ಪರಿಯವರನು ಸಂತವಿಸುತ ॥ 194 ॥

॥ **ಸಾಂಗತ್ಯ – ರೂಪಕ** ॥

ಕೇಳಿರೈ ಮರುಗದಿರೇಳಿ ನಿಮ್ಮಯ ಗರ್ವ ।
ದೇಳಿಗೆ ಘನವಾಗಿ ಧರೆಯ ॥
ಕೇಳುವ ಮನವಾಗಿ ಬರಿದೆ ಧರ್ಮಜನನ್ನು ।
ಗೋಳುಗುಟ್ಟಿಸುವಿಚ್ಛೆಯಾಯ್ತು ॥ 195 ॥

ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಯ ಮದವಿಳಿಸಲ್ಕಿಷ್ಟು ।
ಸದುಪಾಯಗೈದೆ ನೀವಿನ್ನು ॥
ಬೆದರದಿರಣ್ಣನಾಜ್ಞೆಯ ತೆರನಿರಲೇಕ ।
ತ್ವದಿ ಸುಖವಹುದು ಮುಂದಿನ್ನು ॥ 196 ॥

ನಾನೇ ಗಾರುಡಿ ಬಲದೇವನೆ ಉರಗ ಮ
ತ್ತಾ ನಾಗಾರಿಯೆ ವಾಜಿಯಾಗಿ ॥
ಕಾನನದೊಳು ಸಿಕ್ಕಿದಾ ನಿತಂಬಿನಿ ಮಾಯೆ ।
ಈ ನಾಟಕವಗ್ಯೆದೆನಿದಕೆ ॥ 197 ॥

ಎಂದನಿಲಜಪಾರ್ಥರನು ಸಂತವಿಸುತಲಾ ।
ನಂದದಿ ಧರ್ಮಜನೊಡನೆ ॥
ಇಂದಿವರಪರಾಧ ಮರೆತು ಪಾಲಿಪುದೆಂದು ।
ಇಂದಿರಾಧವ ಕೈವರ್ತಿಸಿದ ॥ 198 ॥

॥ **ಭಾಮಿನಿ** ॥

ಅರಸ ಕೇಳೀ ತೆರದಿ ಮುರಹರ ।
ಮರುತಸಂಭವ ಪಾರ್ಥರಿಬ್ಬರ ।
ಗರುವವನು ಮುರಿದೊಂದುಗೂಡಿಸಿ ಪಾಂಡುನಂದನರ ॥
ಮೊರೆವ ಬಿರುದನು ವಹಿಸಿ ಧರ್ಮಜ ।
ಗರುಹಿ ಸಂತೈಸುತ್ತ ದ್ವಾರಕಿ ।
ಪುರಕೆ ಬಂದಾನಂದನಿಧಿ ಶೋಭಿಸಿದ ನಲವಿನಲಿ ॥ 199 ॥

॥ **ವಾರ್ಧಕ** ॥

ಇಳೆಯರಸಜನಮೇಜಯಂಗೆ ವೈಶಂಪಾಯ ।
ತಿಳುಹಿದಂತೀ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರದೊಳಗಿಹ ಕಥೆಯ ।
ಸುಲಲಿತದ ಕನ್ನಡದೊಳೆಕ್ಷಗಾನದಿ ಗೆಯ್ಯಲೊಳಿತಪ್ಪುದೆಂದೆನ್ನೊಳು ॥
ತಿಳಿಸೆ ಸನ್ಮಿತ್ರರೀ ಕೃತಿ ಗೈದೆ ಶಿರಿಪುರದೊ ।
ಳಿಳೆಯಮರಕುಲಜ ದೇವಪ್ಪಯ್ಯನಾತ್ಮಜಂ ।
ನಳಿನಾಕ್ಷದಯದಿ ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯನೆಂಬವಂ ಯಕ್ಷಗಾನದೊಳಿದರನು ॥ 200 ॥

॥ ಮಂಗಲಪದ್ಯ ॥

ಮಂಗಲಂ ಮಾಧವಗೆ ಮಧುಕೈಟಭಾಂತಕಗೆ ।
ಮಂಗಲಂ ನಿಖಿಲಲೋಕಾಧೀಶಗೆ ॥
ಮಂಗಲಂ ಪಾಂಡುನಂದನರ ಪಾಲಕಗೆ ಜಯ ।
ಮಂಗಲಂ ದೈತ್ಯಮರ್ದನ ದೇವಗೆ ॥
ಜಯ ಮಂಗಲಂ ಸದಾ ಶುಭಮಂಗಲಂ ॥ 201 ॥

ಮಾರನಯ್ಯಗೆ ಜಗೋದ್ಧಾರನಿಗೆ ನಿರ್ಮಲಗೆ ।
ವೀರ ಶಿಶುಪಾಲಾದಿ ಖಳನಾಶಗೆ ॥
ಮಾರಾರಿಮಿತ್ರನಿಗೆ ಮೂಜಗಪವಿತ್ರನಿಗೆ ।
ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿವಾಸ ಭವನಾಶ ಹರಿಗೆ ॥
ಜಯ ಮಂಗಲಂ ಸದಾ ಶುಭಮಂಗಲಂ ॥ 202 ॥

ದೋಷನಾಶಗೆ ಕೃಪಾರಾಶಿ ಮುನಿಜನಭಕ್ತ ।
ಪೋಷಕಗೆ ವಿಮಲರವಿಭಾಸಾತ್ಮಗೆ ॥
ಶ್ರೀಸಕಲವಂದ್ಯ ಜಗದೀಶ ಸಿರಿಪುರದಿಯಲ ।
ಗೇಶಸಖನಹ ವೇಂಕಟೇಶ ದೊರೆಗೆ ।
ಜಯ ಮಂಗಲಂ ಸದಾ ಶುಭ ಮಂಗಲಂ ॥ 203 ॥

* * * *

ಶಬ್ದಾರ್ಥಸೂಚಿ

[ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಂಗಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ]

ಅಂಗರೇಕ (3–243) – ನಿಲುವಂಗಿ
ಅಜಸ್ರ (4–78) – ಸತತ
ಅರ್ಭಕ (1–152) – ಮಗು
ಅಶನಿ (4–159) – ಗುಡುಗು
ಅಹಿತಲ್ಪ (1–11) – ಶೇಷಶಾಯಿ
ಆಣ್ಮ (2–19) – ಒಡೆಯ
ಆಮ್ನಾಯ (4–66) – ವೇದ
ಆರಾಮ (4–128) – ಉಪವನ
ಇನಜನೂರು (3–285) – ಯಮನ ಪಟ್ಟಣ
ಇಭವಾಹ (1–134) – ದೇವೇಂದ್ರ
ಉಡೆ (3–156) – ಬಟ್ಟೆ
ಎರೆಯ (1–55) – ಕಾಂತ
ಎಲರಶನ (1–105) – ಶೇಷ, ಬಲರಾಮ
ಕಂಧರ (3–338) – ಕೊರಳು
ಕಪರ್ದಿನಿ (4–108) – ಪಾರ್ವತಿ
ಕಪ್ಪಡ (3–235) – ಬಟ್ಟೆ
ಕಬಳ (3–222) – ತುತ್ತು
ಕರುವಳ (3–52) – ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವವನು
ಕ್ಷಮೆ (1–191) – ಭೂಮಿ
ಕಾಕ (3–381) – ವಕ್ರ
ಕಿರುಕೂಳ (3–233) – ನೀಚ
ಕಿಸಲಯ (4–129) – ತಳಿರು
ಕುಂಭಿ (3–317) – ಆನೆ
ಕುಡ್ಯ (4–126) – ಗೋಡೆ
ಕುರಂಗಾಕ್ಷಿ (1–136) – ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ

ಕುಸ್ತರಿಸು (3–171) – ಸಂತೈಸು
ಕೈವಾಡ (3–433) – ಕುಶಲಕೆತ್ತನೆ
ಗಾಳಿಗೂಳ (3–203) – ಸರ್ಪ
ಗೋಕರ್ಣರಾಜ (3–211) – ಆದಿಶೇಷ
ಘಸಣಿ (3–376) – ಘಾಸಿ
ಚಲನಾತ್ಮಭವ (1–89) – ವಾಯುಸಂಭವ, ಭೀಮ
ಜೋದ (3–325) – ಮಾವುತ
ಜೊನ್ನ (3–265) – ಬೆಳದಿಂಗಳು
ದಂದುಗ (1–83) – ತೊಂದರೆ
ದಶನ (4–160) – ದಂತ
ದಶಲಪನ (4–165) – ದಶಕಂಠ, ರಾವಣ
ದ್ರವಗಲ್ಲು (3–214) – ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆ
ಧ್ವಾಂತಾರಿ (4–55) – ಸೂರ್ಯ
ನಯಸರ (3–310) – ಇಂಪಾದ ಸ್ವರ
ನಿಟ್ಟೆಲುವು (3–262) – ಬೆನ್ನುಮೂಳೆ
ನಿಪ್ಪಸರ (3–372) – ರಭಸ
ನಿಶೀಥಿನಿ (4–4) – ರಾತ್ರಿ
ನೀರ್ನೇಜಕ (3–231) – ಅಗಸ
ಪಕ್ಕೆ (3–203) – ಹಾಸುಗೆ
ಪಡಿಗ (3–436) – ಸ್ಫಟಿಕ
ಪನ್ನತಿಕೆ (3–386) – ಪರಾಕ್ರಮ
ಪಾಕ (3–204) – ಮಗು
ಪುಟಭೇದನ (4–28) – ವಾದ್ಯವಿಶೇಷ
ಬಾಲಾರ್ಯಮ (3–445) – ಬಾಲಸೂರ್ಯ
ಬಿಡೆಯ (4–413) – ನಾಚಿಕೆ
ಬೀಡಿಕೆ (3–212) – ಬಿಡಾರ
ಬೀಯ (4–268) – ನಾಶ
ಬೋಡು (4–137) – ತಲೆ

ಮಾವಂತಿಗ (3–320)	–	ಮಾವುತ
ಮಿಸುನಿ (2–31)	–	ಬಂಗಾರ
ಮುಂಜಾಡಿಕೆ (3–386)	–	ಮುಂಭಾಗದ ವಸ್ತ್ರ
ಯಂತೃ (3–326)	–	ನಿಯಂತ್ರಕ
ಯಾತುಧಾನ (4–118)	–	ರಾಕ್ಷಸ
ರವಿಜೆ (3–172)	–	ಯಮುನಾನದಿ
ಲಳಿಗೆ (3–65)	–	ನಳಿಗೆ
ಲುಳಿತ (3–428)	–	ಹನಿಸಿದ
ವಂದಾರು (3–3–29)	–	ವಂದಿಸುವವನು
ವಿಭಾವರಿ (3–103)	–	ರಾತ್ರಿ
ವಿಯದ್ವಾಣಿ (4–269)	–	ಆಕಾಶವಾಣಿ
ಸೊಲ್ಮಡದಿಯಾಣ್ಮ (3–385)	–	ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಗಂಡ, ಬ್ರಹ್ಮ
ವಿನತಜ (1–181)	–	ಗರುಡ
ವೇಷ್ಟಿಸು (3–301)	–	ಸುತ್ತುವರಿಯು
ಶಾಲೂರ (4–100)	–	ಕಪ್ಪೆ
ಸಸಿಮುಖಿ (3–254)	–	ಚಂದ್ರಮುಖಿ
ಹಸುಗೆ (1–8)	–	ಪಾಲು
ಹಿಮಾಂಶು (3–264)	–	ಚಂದ್ರ

* * * * *

ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ
ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯ
(ಕಿರುಪರಿಚಯ)

ಜನನ : 06 ಜುಲೈ 1918

ನಿಧನ : 12 ಮಾರ್ಚ್ 2004

ತಂದೆ–ತಾಯಿ : ದೇವಪ್ಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಗೌರಮ್ಮ

ಹೆಂಡತಿ : ಗಿರಿಜಾ

ಮಕ್ಕಳು : ದೇವಪ್ಪಯ್ಯ, ಪರಮೇಶ್ವರಯ್ಯ, ಪ್ರಭಾಕರಯ್ಯ, ಉಮೇಶ, ರಮೇಶ (ಪುತ್ರರು) ಶಕುಂತಳಾ (ಪುತ್ರಿ)

ರಚಿಸಿದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು: ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಗಾರುಡಿ, ಮಹೇಂದ್ರವಿಜಯ, ನಹುಷೋದ್ಭವ, ಮದಾಲಸಾ ಪರಿಣಯ, ವಾಜಿಗ್ರಹಣ, ಸಗರಾಶ್ವಮೇಧ, ಅಮೃತಾಪಹರಣ, ಶ್ವೇತಚಂದ್ರಿಕಾ, ವೀರವರ್ಮಕಾಳಗ, ನೀಲಧ್ವಜಕಾಳಗ, ಭೂಮಿಕಾಪರಿಣಯ, ಭ್ರಮರವೇಣಿಕಲ್ಯಾಣ, ಪೌಲೋಮಚರಿತ್ರೆ, ಸರ್ಪಾಧ್ವರ, ಅಬ್ಯಾಡಿ ಕ್ಷೇತ್ರಮಹಾತ್ಮೆ. (ಒಟ್ಟು 15 ಪ್ರಸಂಗಗಳು)

ಪ್ರಶಸ್ತಿ–ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು : ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ ರಾಜ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಿ (2001),
ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನ, ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ.(1997)
ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಕರಾವಳಿ ಉತ್ಸವ ಸನ್ಮಾನ, (2000).

ಹವ್ಯಾಸ : ಯಕ್ಷಗಾನ ಭಾಗವತಿಕೆ, ಮೃದಂಗ ಕಟ್ಟುವುದು, ಮೃದಂಗ ನುಡಿಸುವಿಕೆ, ನೃತ್ಯಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವಿಕೆ, ಮಣ್ಣಿನ ಗಣಪತಿ ರಚನೆ, ಮದುವೆ ಮಂಟಪರಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೌಶಲ, ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಔಷಧಿ ನೀಡಿಕೆ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ತಾಳೆಗರಿ ಓದುವುದು ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಸಂಗ್ರಹ.

* * * * *

ಶಿರೂರು ಫಣಿಯಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಗಾರುಡಿ ಒಟ್ಟು 203 ಪದ್ಯಗಳಿರುವ ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣ ಪ್ರಸಂಗ. ವಿನೂತನ ಕಥಾಹಂದರ, ಸನ್ನಿವೇಶ ರಮ್ಯತೆ , ರಸವೈವಿಧ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸುಲಲಿತವಾದ ಪದ್ಯಬಂಧಗಳು ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಮಹಿಮೆ. ಕವಿಯು ಸ್ವಯಂ ಭಾಗವತರಾದುದರಿಂದ ಪದ್ಯಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸಮಾಮೇಲನ ಸಮುಚಿತವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ.

ಜಾನಪದ ಲೋಕದ ಸಂಕೀರ್ಣಕಥಾ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಮಹೇಂದ್ರವಿಜಯ ಹೊಸಮಾದರಿಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಖ್ಯಕೃತಿ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಪದ್ಯ ಬಂಧಗಳನ್ನೇ ಹೋಲುವ ಸುಂದರರಚನೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಒಲವನ್ನು ತೋರುವ ಕವಿ ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ರಾಮ ಭಟ್ಟ, ಮುದ್ದಣ, ಹಲಸಿನಹಳ್ಳಿ ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಮುಲ್ಕಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರ ಪ್ರಭಾವ, ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ.

ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ರಾಮಭಟ್ಟರ ಬಿಲ್ಲಹಬ್ಬ ಕಂಸವಧೆ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರಸಂಗ ಕೃತಿ.ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ, ಛಂದೋಬಂಧ,ಕಾವ್ಯಮೌಲ್ಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಕವಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ರಚನೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ ತಾರಾವಳಿ ವೃತ್ತ ದಂಡಕ ಎಂಬ 29 ಸಾಲುಗಳ ಛಂದೋಬಂಧವನ್ನು ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ರತ್ನಾಪುರ ರಾಮ ಬರೆದ ಮೂಲಕಾಸುರ ಕಾಳಗ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಮನೋಹರತೆ ಗಮನಾರ್ಹ ವಾಗಿದೆ.ಹಲವಾರು ವಾರ್ಧಿಕ ಷಟ್ಪದಿಗಳು ಅನುಪ್ರಾಸ ವೈಭವದಿಂದ ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕವಿಯು ಬಳಸಿದ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಛಂದೋಬಂಧಗಳು ಪ್ರಸಂಗದ ರಸಾಭಿವ್ಯಂಜನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಸೃಜನಶೀಲವಾದ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಸಂಪುಟವು ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

–ಡಾ ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ್ (ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ)

